

**POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF
INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC
COOPERATION»**

**WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE
STOWARZYSZENIA APOSTOLSTWA KATOLICKIEGO**

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

Варшава, Республіка Польща

2023

Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 15.05.2023 – 23.06.2023 р.) / уклад. Ю. Главчева; Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці»; Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського; Фундація ADD. Варшава, 2023. 79 с.

Укладач: ГЛАВЧЕВА Ю. М., PhD, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Голова редакційної колегії:

MIROSLAW MEJZNER, DR. HAB. ,REKTOR WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE STOWARZYSZENIA APOSTOLSTWA KATOLICKIEGO

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

© Інститут Міжнародної Академічної і Наукової Співпраці, 2023

© Фундація АДД, 2023

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	5
Бадюл П. О.,	6
Бадюл М. Г.	6
ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПОРУШЕННЮ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	6
Герасимчук П. Г.....	9
РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕЯКИХ ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЄМУ	9
Зайцев Л. О.....	16
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ.....	16
Завущак І. І.,	19
Лучкевич М. М.....	19
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВАЖЛИВІСТЬ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	19
Ілюшик О. М.....	22
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ.....	22
Керзюк О. П.	26
ПЛАГІАТ ТА ЙОГО ВИДИ	26
Калитка М. І.,	31
Шевчук О. В.....	31
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	31
Литвин К. Ю.....	35
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	35
Папач О. І.....	40
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТНОСТІ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ВИКЛАДАЧА ЗВО	40

Пилипчук С. В.	44
УНІКАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	44
Плугіна А. П.	47
ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	47
Рябченко М. М.,	51
Білик Н. Л.	51
ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ	51
Тютюник Л. І.,	56
Фалалєєва Т. В.	56
ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	56
Федорченко М. В.	61
ЗНАЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ У СПІЛЬНОТІ ПРАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ	61
Целуйко О. І.	64
АКТУАЛІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ЕТИЧНОЇ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	64
Шведова Г. Л.	68
ХАБАРНИЦТВО ЯК ФОРМА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	68
Шийка Ю. І.,	71
Бехта-Гаманчук М. П.	71
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»	71
Шинкаренко Т. В.	75
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДОДАТКОВИЙ ВИКЛИК АКАДЕМІЧНИЙ ТА НАУКОВІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ	75
ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ-СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ	79

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Місце проведення стажування: державний вищий навчальний заклад Республіки Польща – Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (REGON 006237430).

Проходження стажування забезпечує освітня Fundacja ADD (Варшава, KRS: 0000502104), метою діяльності якої є сприяння адаптації та інтеграції українських мігрантів за кордоном.

Бадюл П. О.,
*д-р. мед. наук, доцент кафедри хірургії №1 та урології,
Дніпровський державний медичний університет*

Бадюл М. Г.,
*кандидат архітектури, доцент кафедри БГТМ,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»*

ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПОРУШЕННЮ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Останнім часом все частіше підіймаються питання академічної доброчесності, і це має дуже важливе значення для розвитку науки. При цьому феномен академічної нечесності (недоброчесності, недобросовісності) є багатограним та може набувати різних проявів. Найбільшого наголосу при розгляді проблеми доброчесності набув плагіат. Але це не єдина проблема.

Одним із неприємніших проявів наукової недоброчесності є представлення неправдивих, зазвичай завищених результатів досліджень. Або представлення бажаних результатів дослідження з порушенням методології того самого дослідження. Причиною такої поведінки Українських дослідників часто є потреба в великій кількості наукових публікацій для відповідності критеріям академічних працівників, що є основним показником наукової діяльності. При цьому відсутність можливості фінансової підтримки наукових досліджень вимушують науковців йти на хитрощі та підтасовку результатів.

Також трапляється випадки завищення результатів, які представляють і здобувачі наукового ступеню в своїх дисертаційних дослідженнях та в публікаціях, що відображають результати дисертації. І це не є чимось надзвичайним, бо так само робили або роблять їх керівники, рецензенти та опоненти. Такий підхід може бути обумовлений намаганням відповідати поставленій апіорній меті, висновкам попереднього теоретичного аналізу або результатам раніше опублікованих

досліджень, а також з тим, що від молодих науковців аспірантів, як і від академічних працівників, вимагається певна кількість обов'язкових публікацій у певних виданнях в обмежений термін. У зв'язку з цим наукове дослідження перетворюється в гонку за кількістю публікацій та нечесність в справжніх результатах дослідження. На жаль, така ситуація в більшості усіх влаштовує, якщо тільки не зачіпає чийсь особисті інтереси. В таких випадках виникають подвійні стандарти по відношенню до науковців.

Ця поширена практика в науковій та академічній діяльності не тільки не сприяє розвитку науки, а й заважає тим науковцям, які намагаються доброчесно виконувати дослідницьку роботу і представляти правдиві результати. Результати таких дослідників виглядають менш вразливими і звичай не такими помітними, а іноді вважаються недостатніми на фоні завищених результатів недоброчесних науковців. Тоді чесним науковцям приходиться проводити додаткові експерименти та дослідження, шукати засоби досягнення рівня вже опублікованих конкурентами результатів. Тут вже велика відповідальність повинна накладатись на наукові видання та рецензентів, які оцінюють кожную наукову статтю не тільки на плагіат, а й на достовірність представлених результатів. Але доволі часто виникають ситуації коли процес рецензування не завжди є справедливим, попри загальну тенденцію дотримання більшістю серйозних журналів етичних норм [1].

Впродовж достатньо тривалого часу більшість провідних університетів світу активно борються з проявами академічної нечесності з боку студентів, викладачів та дослідників. Проте ефективність такої боротьби не завжди є високою [2, с. 108]. Все частіше проблема академічної недоброчесності стає об'єктом суспільної уваги, але не на довго. Стандартним результатом викриття недоброчесної академічної діяльності ставала поява викривальних публікацій. Але зазвичай це обмежується окремими персоналіями та не має особливого організаційного й навіть репутаційного наслідку [2, с. 22].

Таким чином все більша увага до проблематики академічної доброчесності,

втілення в повсякденне життя нормативно правового регулювання, а також популяризація та навчання принципам академічної доброчесності допоможуть виховати нову генерацію доброчесних науковців. Чистота й коректність наукового експерименту найкращим чином може бути реалізовано в опорі на самосвідомість кожного експериментатора, дотримуванні ним принципів академічної чесності [2, с. 129]. І хоча на сьогодні основним інструментом визначення рівня чесності наукових робіт є перевірка на плагіат, в законі України вже з'явився пункт відповідальності в разі виявлення фальсифікації та фабрикації результатів наукових досліджень. Такі заходи звичайно додають своєрідних складнощів для публікації наукових результатів, але в той самий час захищають чесних науковців та результати їх досліджень.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Borkowski, S.C., Welsh, M.J. Ethical practice in the accounting publishing process: Contrasting opinions of authors and editors. *Journal of Business Ethics*. 2000. Vol. 25(1). P.15-31.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. К.; Таксон, 2016. 234 с.

*Герасимчук П. Г.,
канд. мед. наук, доцент кафедри стоматології,
Європейський медичний університет*

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕЯКИХ ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЄМУ

Закон про освіту №2145-VIII та змін до деяких законів від 18.12.2019 за №392-9, академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання, що гарантує якісну освіту. Основні принципи академічної доброчесності: довіра, відповідальність, повага, справедливість та чесність у відносинах усіх учасників освітнього процесу. В нормативно-правових актах перераховуються поступки порушення академічної доброчесності:, це: академічний плагіат, несправедливість при необ'єктивному оцінюванні здобувачів, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування (що є обманом і шахрайством), хабарництво, допомога здобувачам під час розв'язування тестів, дозвіл на використання здобувачами непередбачених допоміжних та технічних засобів або проходження оцінювання замість інших осіб, особливо при дистанційній формі навчання, коли контрольні можливості послаблюються. Академічний плагіат у викладачів та здобувачів, може включати і оприлюднення часткових або повних наукових та творчих результатів, отриманих іншими особами- за результати власних, при опублікуванні текстів, захисті дисертацій без зазначення авторів [1, 2, 3 с.1]. Під час проведення занять, я звертаю увагу здобувачів на важливість колегіального відношення між собою і викладачами (пояснюючи, що списування, обманливі дії не є колегіальними вчинками), медичним персоналом на конкретних прикладах не колегіальної поведінки здобувачів, які інколи

зустрічаються. Не всім здобувачам описана методика подобається, мабуть тому, що їм, для реалізації принципів доброчесності, потрібно змінювати свою поведінку та привички. Звичайно є і позитивні відгуки від здобувачів, особливо при успішному складанні атестації і покращенні клімату у відносинах. Колегіальність відноситься до одного із проявів доброчесності, важливих у житті та роботі, тому рахую своїм обов'язком продовжувати навчати цьому здобувачів.. Для опрацювання основних положень нормативно-правових актів, у нас в університеті розроблені положення, які розміщені на сайті університету і кожний бажаючий може з ними ознайомитися, щоб мати можливість працювати у навчальному закладі без порушень академічної доброчесності. Профілактичні заходи по вихованню здобувачів і запобіганню проявів плагіату проводяться викладачами і керівництвом навчального закладу постійно і це дає позитивні результати, А про самоплагіат, фабрикації, фальсифікації, я, звичайно чув, але брати в них участь не довелось. Важлива роль відводиться викладачам університету, тому, що вони формують та закріплюють принци та основи доброчесності у майбутніх лікарів, для яких професіональність, людяність, чесність у поступках і поведінці завжди стоять на перших місцях. Все перераховане, допомагає викладачу бути особистим прикладом для здобувачів: у поважній поведінці до них, чесному оцінюванні згідно критеріїв, які описані на сайті університету і доступні здобувачам. Важливим запобіжником порушення АД є записи заняття при дистанційній формі навчання, що дозволяє, при необхідності, адміністрації навчального закладу . ознайомитися і їх контролювати. Спрацьовує принцип «довіряй і перевіряй», та й можлива втрата авторитету, спонукає викладача до чесної поведінки і поступків. Адміністрація, давала доручення кафедрі психології: вивчати абітурієнтів на відповідність вимогам до бути лікарем і встановлення психологічного портрету викладачів, шляхом спеціального анкетування. Я приймав участь у анкетуванні, результати викладачам надавали персонально, щоб кожний міг їх проаналізувала і, якщо була потреба і бажання зробити відповідні правки у поведінці та вчинках. Я радів моїм висновкам «

,використовує у викладанні та вчинках принципи радянського лікаря», анкетування проводилось у вільній Україні і не хочу ці принципи втрачати з часом, тому, я завжди стараюсь поступати доброчесно у своїх поступках. Як практично реалізується АД у нашому навчальному закладі, хочу описати методику боротьби зі списуваннями здобувачами домашніх завдань, під час дистанційної форми навчання. Після запровадження дистанційної форми навчання, ми організували сумісне спілкування в мережах інтернету: здобувачі могли відправити відповіді на домашні завдання того ж дня, щоб до початку практичного заняття, всі здобувачі і викладач могли з ними ознайомитися. У перші дні занять, я отримував від усіх здобувачів письмові відповіді по заданій темі, а деколи просте сканування сторінок підручника. Мої спроби виявити автора, хто підготував відповіді, розмови про шахрайство, притлуми до колегіальності у відносинах між викладачами і здобувачами, бесіди про індивідуальну відповідальність, не дали бажаного результату. Потім я вияснив, що здобувачі розподілили теми між собою і готують їх по черзі, а інші їх просто переправляли зі своїми фаміліями(приклад плагіату та обману, що не личить майбутньому лікарю). В новому варіанті протидії списуванню, ми зробили методичні зміни у викладанні предмету, враховуючи важкі часи Ковіду та воєнного стану, та отримали дозвіл навчальної частини на їх використання{4}. Зміни сприяли вихованню майбутніх лікарів на принципах доброчесності і колегіальності і кращій його професійній підготовці та сприяли більш успішному складанню іспиту Кроку 2. Щоб виключити можливість списування, ми розпочали формулювати здобувачам індивідуальні завдання по кожній темі і при цьому акцентували увагу на їх важливість для практичної роботи та підготовки до атестації та складання випускних іспитів. Питання включали тематичні лекції і були сформульовані так, що робило неможливим, при написанні відповіді, сканувати відповідні розділи підручника. Для формулювання відповіді на поставлене питання, здобувач повинен прочитати відповідний розділ підручника та тематичної лекції. Рівень тематичних вмінь з ортопедичної стоматології, ми

розподіли на два рівні по призначенню. Перший рівень повинні знати всі здобувачі, щоб скласти іспит та отримати диплом спеціаліста, незалежно від подальшої роботи хірургом, терапевтом чи дитячим стоматологом. Для його реалізації, був підготовлений перелік питань, які необхідні: для практичної роботи, атестації та успішного складання іспиту з Крок2 і надання невідкладної ортопедичної допомоги пацієнтам, які користуються зубними протезами. Всі ці питання мають велике значення у воєнний час, тому, що збільшується кількість травм щелепно-лицевої ортопедії. Другий рівень вивчення пропонувався для здобувачів, які вже визначились з майбутньою роботою у ортопедичній стоматології: Ми їм надавали можливість поглибленого вивчення практичної і теоретичної підготовки з предмету, шляхом додаткової тематики по вибору і вивчення підготовленого спеціального практикуму з ортопедичної стоматології, де детально описана профілактика ускладнень, які можуть зустрічатися при виготовленні різних протезів. Практикум доповнював підручник та тематичні лекції, він включав класичні і удосконалені методики виготовлення різних зубних протезів та диференційну діагностику, а також профілактику ускладнень, які ми зустрічали під час багаторічної клінічної і експертної роботи у міській конфліктній комісії та судовий експертизі. Це нам дозволило передавати заінтересованим здобувачам свій життєвий досвід за допомогою підготовленого практикуму.

Кожному здобувачу, під час проведення заліку, пропонувалося вибрати дистанційно три номери із переліку, але поєднання назви вибраного питання з цифрам по ним, здобувачам було не відомо. Потім викладач озвучував здобувачам назву питання, що дозволяло процес розподілу зробити максимально об'єктивним. Цей перелік доводився до відома здобувачів на першому занятті, що надавало їх можливість приділяти більше уваги цим питанням і включатися у їх обговорення, на практичному занятті. При складанні семестрових заліків на 5 курсі, ми перевіряємо засвоєння цих питань, що організовує здобувачів їх вивчати. Запропоновані зміни методичних матеріалів, зробило навчання предмету більш

індивідуальним, що є вимогою сучасності та подобається багатьом здобувачам. Навчальний відділ, рекомендував у відповідний час, переходити на змішану систему навчання та планував додаткові, суботні заняття для засвоєння мануальних навичок на фантомах. Графік по дисциплінам, звичайно були узгоджені із спільнотою здобувачів і викладачами. Для покращення якості практичних навичок, ми запропонували удосконалену методику їх відпрацювання, розробили спеціальну анкету-інструкцію по кожній конструкції різних протезів і їх узгодили з навчальною частиною. Для реалізації удосконаленої методики, ми підготували спеціальний посібник, в якому детально та послідовно описали поєднання прийому пацієнтів у поліклініці з роботою здобувачів на фантомах. В поміч здобувачам за рахунок використання інструкції-анкети, яка допомагає Для імітації на фантомі відчуття та скарг пацієнта з клінічного прийому, ми на кожен конструкцію протеза розробили спеціальні анкети-інструкції. Зміст анкети-інструкції обговорили на науково-практичній конференції, яка проходила у нашому університеті. Суть перерахованих змін зробило неможливим списування і збільшувала відповідальність здобувачів за самопідготовку та зробила її більш керованою і якісною. Організоване сумісне інтернет-спілкування з кожною групою здобувачів, надавало можливість всім здобувачам ознайомитися та вивчити більш детально тему у цілому, а викладачу зробити аналіз та звернути увагу на повноту і правильність відповідей. Якщо були виявлені недоліки, то здобувачі, всі разом на практичному занятті могли їх обговорити та доповнити, а при необхідності, робив доповнення викладач. Деколи, ми практикували повторне і більш поглиблене, самостійне вивчення деяких важливих і незрозумілих тематичних питань, з необхідними рекомендаціями викладача. Описана методика дозволяє викладачу, деяким питанням приділяти більше уваги, економити час на опитування та в той же час, всіх об'єктивно оцінити. Ще є позитивним у цій методиці, організація обов'язкової і регулярної самостійної підготовки домашніх завдань здобувачами. Це все проводилось під час тривоги, перебоїв зі світлом і інтернетом. Звичайно, формулювання конкретних

питань, з урахування описаних напрямків, по кожній теми, вимагало від викладачів великих затрат часу на їх підготовку, але отримані позитивні результати були того варті. Все описане дозволило виключити списування друг у друга, а результативність запропонованих змін були перевіренні при складанні іспитів: всі атестовані студенти отримували позитивні оцінки по Крок 2 і білетній системі у 2021, 2023 роках, а половина з них мали більше 80 балів. Дуже важливо, що описані зміни дозволяють викладачам, виховувати здобувачів на принципах доброчесності і сучасного, професійного, людяного, чесного, відношення до своєї роботи. Хоча для майбутніх лікарів, дистанційна форма навчання не дуже підходить, але у воєнний стан- іншої методики ще не придумали. Запит на лікарів стоматологів збільшується, дуже багато поранених потребують зараз і ще більше по закінченні війни будуть потребувати потім щелепно-лицевої допомоги, тому ми стараємось випускати професійних спеціалістів у діапазоні наших можливостей. Більше лікарям прийдеться відпрацьовувати мануальні навички вже у інтернатурі, можливо вже у мирний час. Хай скоріше буде наша перемога та мир. Ще, мені інколи, не дають покою питання, які не завжди знаходять місце для обговорення, хоча вони мають «історичне» відношення то головної теми нашого стажування: вивчення опиту старшого покоління лікарів, до введення сучасного терміну АД, їх ефективності і порівняльної характеристики, чому їх не згадують, а багато із нас, аналогічними принципами користувалися. Це мабуть здійсниться у майбутньому. Чи потрібна імплантація принципів АД у освітній процес України, звичайно так, це допомагає бути чесним у поступках викладачу та прививати аналогічні принципи майбутнім лікарям.

Висновки:

1. За рахунок розподілу теми домашнього завдання, на окремі практичні питання і які зустрічаються у тестах Крок2, кожному здобувачу, під час дистанційного навчання, дозволяє виключити списування і допомагає організувати керовану самостійну підготовку до іспитів.

2. Відправка відповідей на організований загальний чат десятка і викладача, дозволяє всім здобувачам їх вивчити, а викладачу критично їх проаналізувати, зробити при необхідності правки та оцінити.

3. Запропонований покращений варіант відпрацювання мануальних навичок на фантомі, згідно розробленій анкеті-інструкції по кожному зубному протезу , які імітують пацієнтів, на клінічному прийомі у поліклініці.

4. Все перераховане перевірено на практиці і отримані позитивні результати, що дозволяє їх використання у навчальному процесі при дистанційному і офлайн навчанні.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Закон України про освіту від 05.09.2017 №2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №38-39, ст.380. Редакція від 01.01.2023, підстава 2834-IX.

2.Спецзакон «Про внесення змін до деяких законів України, щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти від 18.12.2019 №392-9.

3.Нормативні акти Кабінета міністрів і інших закладів та рекомендацій НАЗЯМО, технологічних рішень виявлення випадків академічного шахрайства.

4. Удосконалені методичні розробки по ортопедичній стоматології по викладанню предмету при дистанційній формі навчання у ЄМУ.

5.Академчна чесність, як основа сталого розвитку університету /Міжнарод.благод.Фонд «Міжнарод.фонд. дослідж.освіт. політики» за заг.ред. Т.В.Фінікова,А.Є.Артюхова-К.; Таксон,2016.234с.

Зайцев Л. О.,
канд. мед.наук, доцент кафедри стоматології
Європейський медичний університет

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ

Відповідно до Закону України Про освіту від 05.09.2017 №2145-VIII, академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Академічна доброчесність базується на принципах довіри, відповідальності, поваги, справедливості, чесності та сміливості.

Модернізація системи вищої освіти, яка націлена на підготовку фахівця високого рівня є важливою передумовою соціально-економічної та політичної реорганізації українського суспільства та входження України до світової спільноти.

Болонський процес є дзеркальним відображенням необхідності глибокого реформування вищої школи. Наголошується, що запровадження технологій болонського процесу може бути виконане лише при вирішенні проблеми якісного контролю знань студента під час навчання. Вирішити цю проблему без академічної доброчесності неможливо.

Академічна доброчесність починається з викладача. Викладач несе персональну відповідальність за якість надання студентам необхідних знань. Для викладача всі студенти повинні бути рівними. Треба раз і назавжди забути про те, що серед рівних є рівніші.

Найбільш показовим критерієм якості освітнього процесу та засвоєння студентами знань з усіх розділів ортопедичної стоматології є контроль ефективності навчання в ході складання ліцензійного іспиту "Крок 2. Стоматологія"

За допомогою тестів можна виявити рівень підготовки студента, глибину його

знань з тих чи інших розділів, намітити план підготовки на заключному етапі навчання, у тому числі індивідуально з окремими студентами. Розвиток аналітичного та логічного мислення підтримується вирішенням ситуаційних завдань та тестових завдань на кожному занятті. Оцінювання знань студента має стимулювати розвиток самооцінки. Слід максимально активізувати метод стимуляції, спрямований на формування почуття обов'язку перед суспільством, сім'єю та відповідальності у навчанні. Насамперед для реалізації плану підготовки студентів до ліцензійного іспиту слід визначити вихідний рівень знань кожного студента та відношення їх до предмета протягом 2-3 днів. Важливо, щоб студент сам міг критично оцінити свої знання, а це найкраще виявляється при зіставленні відповіді кожного студента групи. Прискорити темп пізнання студент може лише через самоаналіз, визначення власного рівня пізнання. Під час прийому хворого потрібно ставити питання не лише тактичного плану, а й питання матеріалознавства, класифікацій і т.д., тим більше, що, наприклад, під час зняття відбитків часу для цього цілком достатньо.

Рівень підготовки майбутнього лікаря залежить від багатьох складових – загального розвитку студента, інтересу та професійної майстерності викладача. Велике значення має самосвідомість студента, оскільки вона є джерелом саморегуляції та самоаналізу. Професійна самосвідомість - це розуміння себе, своїх дій, норм, моделей поведінки по відношенню до ідеалу і вимог майбутньої професійної діяльності, а також оцінка себе як майбутнього фахівця. Потрібно закладати цінності доброчесної поведінки з перших курсів навчання.

Вивчення ортопедичної стоматології починається на другому курсі з пропедевтики. Більшість студентів сприймають цю дисципліну не як лікарську, а як технічну. Будучи студентом я так само рахував. На кожному занятті на конкретних прикладах викладач повинен розтлумачити студентам, що без застосування ортопедичних заходів багато захворювань вилікувати неможливо. Більшість ортопедичних заходів носить характер патогенетичної терапії.

Внаслідок бойових дій України кількість поранень у щелепно-лицьову ділянку в процентному відношенні в порівнянні з Великою Вітчизняною війною зросла. Не зменшується кількість травм внаслідок хуліганських дій зловмисників. Все це обумовлює необхідність глибокого вивчення розділу щелепно-лицьової ортопедії. Розділ, який тісно пов'язаний з хірургічною стоматологією повинні викладати фахівці, які мають певний досвід в цій галузі. Студенти повинні зрозуміти, що лікування пошкоджень щелепно-лицьової ділянки без ортопедичних заходів неможливо. Це було доведено ще після землетрусу в Вірменії, а також в період війни в Афганістані, а тепер в війні з росією.

Теоретичний матеріал студенти краще опановують, коли він підкріплений прикладами з лікарської практики. Це повинно враховуватись в написанні методичних розробок і підготовці викладача до кожного практичного заняття або лекції.

Тому практичні заняття на 4 і 5 курсах повинні проводити викладачі з великим педагогічним і лікарським досвідом.

Викладач не має права запізнюватись на заняття, а закінчувати повинен згідно розкладу.

На жаль ще може зустрічатися в учбових закладах таке ганебне явище, як хабарництво. На мій погляд треба ширше застосовувати студентське самоврядування в боротьбі з цим злом, так як студенти краще обізнані стосовно цього явища.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України про освіту від 05.09.2017 №2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №38-39, ст.380. Редакція від 01.01.2023, підстава 2834-IX.

Завушак І. І.,
канд. техн. наук, асистент кафедри «Інформаційні системи та мережі»,
Національний університет «Львівська політехніка»

Лучкевич М. М.,
канд. фіз.-мат. наук, доцент кафедри «Інформаційні системи та мережі»,
Національний університет «Львівська політехніка»

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВАЖЛИВІСТЬ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У сучасному світі, освіта є важливою складовою розвитку суспільства. Вищі навчальні заклади є осередками знань і підготовки майбутніх фахівців. Проте, для забезпечення якості освіти та розвитку науки, необхідно не лише надання відповідних матеріалів та методик навчання, але й підтримка академічної доброчесності. Академічна доброчесність передбачає дотримання етичних принципів та правил у навчальному та науковому процесі. Вона є необхідною умовою для забезпечення професіоналізму майбутніх фахівців і розвитку освітньої системи в цілому. У цьому есе, ми розглянемо важливість впровадження перевірки на академічну доброчесність у вищих навчальних закладах та обговоримо можливі шляхи покращення цього процесу.

Академічна доброчесність має суттєвий вплив на якість освіти. Її дотримання забезпечує чесність у навчальному процесі, сприяє розвитку критичного мислення та самостійності студентів. Викладачі мають систематично перевіряти якість опрацювання матеріалу студентами, стимулювати самостійну роботу та запобігати масовому списуванню та імітації навчання. Недостатнє дотримання академічної доброчесності може призвести до зниження якості освіти, зокрема, до знецінення отриманого диплома та набутого навчального досвіду студентами.

Деякі фактори сприяють порушенню академічної доброчесності у вищих навчальних закладах. Серед них можна виділити:

а) Відсутність належного контролю та перевірки: Недостатня система контролю щодо виявлення та запобігання списуванню та імітації навчання може стимулювати студентів до порушень. Занадто лояльне ставлення до академічних порушень може створювати атмосферу безкарності та зневаги до чесності.

б) Недостатні знання щодо академічної доброчесності: Багато студентів можуть не мати достатньої інформації щодо етичних принципів навчання та наукової діяльності. Запровадження спеціального предмету "Інтелектуальна власність" у навчальну програму може бути ефективним засобом роз'яснення студентам академічних правил та вимог.

в) Культурні розбіжності: У сучасному багатокультурному середовищі, студенти з різних культур можуть мати різний рівень свідомості щодо академічної доброчесності. Необхідно проводити роз'яснювальну роботу серед студентів та створювати толерантну атмосферу, що сприятиме дотриманню академічних норм і цінностей.

Для покращення академічної доброчесності у вищих навчальних закладах можна вжити наступні заходи:

а) Впровадження системи перевірки на академічну доброчесність: Важливо створити ефективну систему перевірки, що містить як традиційні методи (тести, контрольні роботи), так і сучасні технології (антиплагіатні програми). Це дозволить виявляти порушення та забезпечити належний контроль.

б) Залучення доцільних методів навчання: Використання активних методів навчання, спрямованих на розвиток критичного мислення та самостійності, може сприяти зниженню порушень академічної доброчесності. Створення проектних завдань, дискусійних груп та практичних вправ допоможе студентам розвивати навички та підвищувати свідомість щодо чесної наукової роботи.

в) Виховання академічної доброчесності: Освітні заклади повинні активно залучати студентів до обговорення академічної доброчесності та виховувати в них відповідальне ставлення до навчання і наукової роботи. Регулярні тренінги,

семінари та лекції, присвячені етиці та доброчесності, можуть бути ефективними засобами формування свідомого ставлення до академічних норм.

Академічна доброчесність вищих навчальних закладів є важливим елементом розвитку освітньої системи. Дотримання академічної доброчесності сприяє забезпеченню якості освіти, розвитку критичного мислення та формуванню професіоналізму у студентів. Впровадження ефективної системи перевірки на академічну доброчесність, застосування активних методів навчання та проведення виховної роботи можуть сприяти покращенню ситуації у цій сфері. Тільки шляхом спільних зусиль студентів, викладачів та адміністрації вищих навчальних закладів можна забезпечити належну академічну доброчесність та розвиток суспільства в цілому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. McCabe, D. L., Treviño, L. K., & Butterfield, K. D. (2012). Cheating in Academic Institutions: A Decade of Research. *Ethics & Behavior*, 12(1), 1-7.
2. Roig, M. (2006). Plagiarism and Paraphrasing Criteria of College and University Professors. *Ethics & Behavior*, 16(3), 233-247.
3. Ashworth, P., Bannister, P., & Thorne, P. (1997). Guilty in whose eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in Higher Education*, 22(2), 187-203.
4. Bretag, T., Mahmud, S., Wallace, M., Walker, R., James, C., Green, M., ... & East, J. (2019). Contract cheating: a survey of Australian university students. *Studies in Higher Education*, 44(11), 1857-1873.
5. Davis, S. F., Grover, C. A., Becker, A. H., & McGregor, L. N. (1992). Academic dishonesty: Prevalence, determinants, techniques, and punishments. *Teaching of Psychology*, 19(1), 16-20.
6. Hard, A., Conway, M., & Moran, A. (2018). Exploring the Relationship Between Academic Dishonesty and Cyberbullying in a UK University. *Journal of Academic Ethics*, 16(3), 197-217.

*Ілюшик О. М.,
канд. юрид. наук,
доц. доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін, Інститут права,
Львівський державний університет внутрішніх справ*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ

Вже не один рік питання академічної доброчесності залишається актуальним та важливим для розвитку освіти й науки як в Україні так і в цілому світі. Адже саме система та механізми забезпечення академічної доброчесності є складовою системи забезпечення якості в закладах освіти усіх рівнів. Стрімкий розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій піднімає на новий щабель формування та дотримання принципів академічної доброчесності, правомірності використання матеріалів. Загострює увагу до питань академічної доброчесності все більше розповсюдження використання штучного інтелекту в освітньому процесі. Адже здобувачі освіти різних рівнів все частіше використовують можливості штучного інтелекту. Однак, аналізуючи такі роботи з позиції порушення академічної доброчесності, досить важко визначити в якій саме формі здійснено це порушення.

Зазвичай, говорячи «академічна доброчесність» ми відразу уявляємо власне вищу школу. Проте, формування культури доброчесності має розпочинатися значно раніше. Усвідомлення та розуміння політики академічної доброчесності, ознайомлення з порушеннями академічної доброчесності ще з шкільних років стане фундаментом для розвитку свідомої молоді, яка в подальшому буде дотримуватися та розвивати доброчесне академічне суспільство. Хороші рекомендації дає пані Надія Швадчак, зокрема вона радить:

- Ідентифікуйте проблеми...

- Залучіть усіх зацікавлених. Це може бути учнівське самоврядування чи батьки, які хочуть стати на захист академічної доброчесності. Також це можуть бути всі педагоги, які підтримують ці ідеї.
- Обговоріть і створіть положення про дотримання академічної доброчесності, затвердіть його у школі, щоби можна було на нього посилалися...
- Після того, як положення буде затверджено, важливо повідомити всім, які дії, згідно з ним, вважаються недоброчесними і які будуть санкції за порушення...
- Моніторинг. Важливо не тільки впроваджувати зміни, але й спостерігати за ними: дивитися, яка динаміка дотримання чи недотримання правил, і реагувати... [1].

Наступним етапом формування доброчесного академічного суспільства є, власне, вища школа. Однак студентство ще й досі перебуває в процесі побудови певної моделі етичної поведінки в сфері доброчесного здобуття освіти. На цьому етапі рефлексії робимо гіпотетичне припущення, що існує значна кількість об'єктивних причин того, чому учасники освітнього процесу порушують принципи наукової та академічної етики. Одну з них вбачаємо в тому, що вони не мають достатньої інформації щодо концептуальної будови, компонентів та принципів академічної та наукової доброчесності, а також щодо можливого покарання за недотримання етичних норм співіснування в університетському середовищі [2, с.136]. Підвищення рівня академічної доброчесності в вищій школі звісно може забезпечитися перш за все шляхом проведення окремих занять чи запровадження окремих навчальних дисциплін, серед яких має бути й «Академічне письмо», вступною бесідою з першокурсниками для ознайомлення з політикою академічної доброчесності закладу освіти та періодичними бесідами зі здобувачами з метою досягнення відповідної доброчесної поведінки.

Зазвичай при обговоренні питань академічної доброчесності, в вищій школі в тому числі, увага акцентується на відповідальності. Проте для формування високого

рівня культури академічної доброчесності провідне місце має займати система превентивних заходів, які будуть спрямовані на попередження недотримання академічної доброчесності та виховання нетолерантності до проявів порушень доброчесності в освітній та науковій сфері. У сучасному освітньо-науковому середовищі як в Україні, так і за кордоном, питання академічної доброчесності та довіри часто перетворюються на питання моніторингу, контролю та примусу як в онлайн, так і в офлайн форматах. В умовах запровадження великої кількості онлайн ресурсів, розвитку дистанційного навчання активного застосування набувають різноманітні програмні продукти, які виступають інструментами для вимірювання рівня доброчесності, моніторингу або перевірки здобувачів освіти та науковців. Провідне місце сьогодні повинні займати превентивні заходи щодо попередження академічної нечесності та прищеплення нульового толерування до її проявів. Наразі запровадження нових та вдосконалення вже існуючих дієвих механізмів запобігання академічним правопорушенням при очній та дистанційній формі освітньо-наукового процесу, потребує активної реалізації. Крім того, варто підтримати тих науковців, які наголошують на необхідності розробки окремого закону про академічну доброчесність, який би враховував змінені умови здійснення навчального та наукового процесів [3, с. 102]. Проєкт такого закону було презентовано 02.03.2023 в Національному університеті «Києво-Могилянська академія». І, що важливо, в даному проєкті окремий розділ присвячений способам забезпечення академічної доброчесності [4].

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Швадчак Н. Академічна доброчесність – як її пояснити учням і створити систему в школі. URL: <https://nus.org.ua/articles/akademichna-dobrochesnist-yak-yiyi-poyasnyty-uchnyam-i-stvoryty-systemu-v-shkoli/>.
2. Слободянюк О. М. Роль науково-педагогічного колективу у формуванні культури академічної доброчесності студентів. Вісник ВПІ. Вип. 6. 2018 – с. 134-139.

3. Ульянова Г. О., Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. Цивільне право. Правова позиція, № 4 (37), 2022. С. 98- 103.

4. Проект Закону України «Про академічну доброчесність». URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA-3.-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82-%D0%97%D0%A3-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83-%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D1%8C2022.pdf.

Керзюк О. П.,
лікар стоматолог,
клініка Івано-Франківського
Державного Медичного Університету

ПЛАГІАТ ТА ЙОГО ВИДИ

*“Академічна доброчесність - є способом змінити цей світ. Але спочатку
змінить університет, а вже потім - світ.”*

Юнгсун Кім

В останні роки тема академічної доброчесності стала однією з основних розмов про вищу освіту та науку, незалежно на якому рівні та за участі кого такі дискусії ведуться. Вчені, політики, студенти, педагоги, громадські активісти і це не повний перелік хто порушує це питання.

Загально відомо, що освіта є запорукою духовного, інтелектуального, фізичного, культурного розвитку особистості, економічного добробуту, успішної соціалізації, розвитку суспільства та держави. Основною метою освіти є всебічний розвиток людини її інтелектуальних, творчих, фізичних здібностей необхідних для її успішної самореалізації компетентностей.

Згідно статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність визначається як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/ або наукових досягнень.

Зауважимо, що кожний учасник даного освітнього процесу зобов'язаний дотримуватися принципів доброчесності. Формування академічної доброчесності є одним із завдань закладів освіти.

Щоб настали глобальні зміни, щоб змінити будь-яку систему завжди варто починати із себе і виховувати порядного громадянина та справедливу людину в собі

та у своєму середовищі.

Академічна доброчесність - це дотримання п'яти фундаментальних цінностей : чесності, довіри ,справедливості , поваги ,відповідальності та відваги до дій .Оскільки недостатньо лише вірити у фундаментальні цінності ,але їх потрібно відстоювати зіткнувшись із тиском з боку інших чи відмінними поглядами. А це вимагає цілеспрямованості ,відданості та відваги.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки

результатів навчання здобувачів освіти;

- надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

- вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання;

- надання або отримання учасником редакційного процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру для спотворення публікаційного процесу та ухвалення позитивного рішення про публікацію статті;

- необ'єктивне оцінювання поданої до публікації роботи — свідоме завищення або заниження оцінки результатів, змісту дослідження, рецензентами або редакторами; внесення змін до тексту поданого рукопису без узгодження з авторами.

Згідно з п. 4.1 Етичного кодексу Університетської спільноти до порушень академічної доброчесності також належить:

- свідоме поширення хибної чи упередженої інформації щодо наукових досліджень;

- спотворення дослідницьких даних; використання наукових та навчально-освітніх матеріалів з недоброчесною метою;

- використання даних чужих досліджень, методів, гіпотез і положень інших учених, чужих текстів (повністю або частково) без належного зазначення автора та джерела;

- внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці прізвищ осіб, які безпосередньо не брали участі в одержанні результатів;

- підроблювання або спотворення даних чи цитат у будь-якій сфері академічної діяльності, підроблювання підписів у документах, зокрема у звітах,

угодах, залікових книжках, заявах тощо;

- підготовка на замовлення і/чи продаж академічних текстів (контрольних, курсових, кваліфікаційних робіт, дисертацій і навчальної літератури);
- привласнення академічних текстів, виконаних іншими особами на замовлення.

Тому, потрібно дотримуватися основних вимог академічної доброчесності: Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів:

1. Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини.

Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

2. Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

3. Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути посиланням на джерело їх оприлюднення. Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого

зазначення.

4. Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-

науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення. Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

5. У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Тож, бути академічно доброчесним не так складно, як може здаватись. Варто цінувати своїх колег, поважати себе та свій час, а також мати розуміння, що навчання – це перш за все самовдосконалення. Бути чесним, справедливим та відповідальним – риси, що виховуються зі шкільної парти й на все життя.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 06.12.2019).

2. Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України / Інститут освітньої аналітики. К., 2016.

3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.help/1556-VII>.

Калитка М. І.,
канд. техн. наук, ст. викладач кафедри автоматизації
та комп'ютерних технологій,
Українська академія друкарства

Шевчук О. В.,
канд. техн. наук, ст. викладач кафедри автоматизації
та комп'ютерних технологій,
Українська академія друкарства

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Академічна доброчесність – це принципи і цінності, які регулюють поведінку учасників академічного середовища, зокрема студентів, викладачів та науковців. Це охоплює чесність, інтелектуальну чесноту, дотримання правил інтелектуальної власності, об'єктивність, точність, відповідальність та прозорість, що є важливою складовою наукового дослідження та навчання.

Переваги доброчесної поведінки в академічному середовищі важко переоцінити. Ось деякі з них:

1. Довіра та репутація. Доброчесна поведінка сприяє створенню довіри серед академічної спільноти, допомагає збудувати позитивну репутацію, яка має велике значення для майбутніх можливостей співпраці та отримання грантів.

2. Академічний успіх. Це означає, що ми дотримуємось етичних стандартів у своїх дослідженнях і є основою високої якості академічної роботи.

3. Розвиток наукової спільноти. Доброчесна поведінка сприяє побудові здорової та динамічної наукової спільноти, що охоплює співпрацю, обмін знаннями, конструктивну критику і підтримку колег, де люди можуть вільно ділитися своїми ідеями, взаємодіяти та співпрацювати для вирішення складних наукових проблем.

4. Етичні стандарти та професійний розвиток. Дотримання академічної доброчесності сприяє розвитку етичних стандартів серед учасників академічного

середовища. Це сприяє формуванню професійної цілісності та підготовці молодих науковців до майбутніх викликів і відповідальності.

5. Вплив на суспільство. Доброчесна поведінка у дослідженнях та публікаціях гарантує надійність наукової інформації, яка використовується для ухвалення важливих рішень у різних галузях.

На жаль, недотримання етичних принципів окремими представниками академічної спільноти нівелює результати самовідданої праці багатьох інших, призводить до відсутності довіри до чесних результатів їхньої діяльності. Що більше студентів, викладачів, науковців порушуватимуть академічну доброчесність, то меншою буде довіра до всіх освітян і науковців, навіть якщо вони особисто нічого не порушують [1, с. 140].

Ось кілька типових порушень академічної доброчесності та способи їх ідентифікації.

Плагіат. Це копіювання або використання чужих ідей, текстів або результатів досліджень без належного зазначення джерела. Ідентифікація плагіату може бути здійснена за допомогою спеціальних антиплагіатних програм.

Фальсифікація даних. Це вигадкування, свідомо зміна або маніпулювання даними з метою отримання бажаних результатів для підтвердження наукових висновків дослідника [2, с. 13]. Виявлення фальсифікації даних – складний процес, що потребує ретельного аналізу даних.

Маніпулювання результатами. Це видання неповних або вибіркового результатів досліджень або приховування негативних результатів. Ідентифікація таких порушень може вимагати доступу до первинних даних, публікаційних архівів або обміну даними з іншими дослідниками.

Сучасність ставить перед академічною доброчесністю нові виклики, пов'язані з постійним розвитком технологій, доступом до великих обсягів інформації та зміною способів комунікації. Завдяки Інтернету та легкості копіювання текстів плагіат стає все більш поширеним явищем. Науковці повинні бути особливо

обережними, щоб не використовувати чужі ідеї або результати досліджень без належних посилань, уникати повторного використання своїх власних раніше опублікованих матеріалів без відповідного зазначення.

Норми та правила наукових видань встановлюють вимоги до етичної поведінки в науковій спільноті та до відповідного використання джерел і результатів власних досліджень, дотримання яких впливають на сприйняття інших досліджень автора:

1. Довіра. У разі виявлення плагіату, інші науковці можуть поставити під сумнів якість та достовірність робіт автора, що може вплинути на сприйняття результатів та цитування його.

2. Репутація. Порушення етичних норм, зокрема плагіат, може негативно вплинути на репутацію автора в науковому співтоваристві, можливість публікації його робіт у престижних наукових виданнях, отримання грантів, здобуття наукових ступенів та звань.

3. Кар'єрний розвиток. Автори, які мають порушення етичних норм, можуть мати труднощі з подальшим кар'єрним розвитком у науковій галузі.

4. Повторне використання досліджень. Науковці, спираючись на публікації автора, можуть використовувати його дослідження як основу для своїх власних робіт. Це передбачає цитування автора, аналіз його методології, результатів та висновків. Якщо автор має порушення етичних норм, зокрема плагіат, це може мати вплив на довіру до його досліджень та призвести до неправильного використання інформації.

Порушення етичних норм плагіату на повторне використання дослідження автора може мати такі наслідки:

1. Поширення неправильної інформації. Якщо автор використовував чужі результати без належного згадування джерела, інші науковці, які використовують його роботу, можуть передавати неправильну або спотворену інформацію. Це може спричинити поширення неточних даних та недостовірних результатів.

2. Недовіра. Виявлення плагіату в роботах автора може поставити під сумнів правдивість та достовірність результатів досліджень, що призведе до обмеження їх використання.

3. Юридичні наслідки. Якщо плагіат виявляється в роботах автора, це може мати юридичні наслідки, які обмежуватимуть повторне використання його досліджень та призвести до правових санкцій і відшкодування збитків.

З метою подолання проявів академічної недоброчесності, плагіату та самоплагіату в Українській академії друкарства впроваджено систему заходів щодо запобігання недоброчесності наукових співробітників, викладачів, студентів. Розроблено нормативні документи з питань академічної доброчесності, здійснюється контроль за їх імплементацією, підтримуються цінності академічної спільноти тощо. Наукові праці супроводжуються документом про відсутність плагіату, зовнішньою рецензією, архівуються і завантажуються до електронної бібліотеки [3].

Запобігання плагіату є великим аспектом забезпечення академічної доброчесності та якості наукових досліджень.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сотська Г. І., Тринус О. В. До питання про академічну доброчесність. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua.pdf>.

2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>.

3. Положення про академічну доброчесність Української академії друкарства [Електронний ресурс]. URL: https://www.uad.edu.ua/uploads/pologenya/p_1917.pdf.

*Литвин К. Ю.,
д-р. мед. наук, професор, завідувач
кафедри інфекційних хвороб,
Дніпровський державний медичний університет*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Академічна доброчесність є одною з ключових цінностей українських університетів і вкрай необхідна для підготовки висококваліфікованих фахівців та формування суспільно свідомих особистостей [1]. В деяких випадках, як, наприклад, у медицині, порушення принципів АД при здобутті освіти та у наукових дослідженнях може бути дуже небезпечним для суспільства. АД поєднує такі фундаментальні цінності, як чесність, довіра, відповідальність, повага, справедливість та відвага до відстоювання певних дій і передбачає відданість цим цінностям [2]. Закладати фундамент дотримання принципів АД потрібно ще в середній школі з подальшим розвитком та підвищенням відповідальності за їх порушення у закладах вищої освіти, незалежно від їх фахової спрямованості. Тому метою проекту зі сприяння АД: «Зміцнення академічної доброчесності в Україні» (SAIUP) є донесення до університетської спільноти значення АД і наслідків недотримання її принципів [3].

АД у закладах вищої освіти є необхідною складовою та стосується всіх учасників освітнього процесу. Для кращого порозуміння проблеми, слід розглянути АД в аспекті двох важливих напрямків роботи викладачів вищих навчальних закладів: науковій та педагогічній діяльності. У науковому середовищі принципи АД тісно пов'язані з правилами наукової етики. Без дотримання цих правил ми не можемо очікувати від науки об'єктивізму. *R. Merton*, визначив чотири головні моральні принципи наукової діяльності: колективізм — відкритість результатів дослідження для наукового співтовариства; універсалізм — залежність оцінки будь-

якої наукової ідеї або гіпотези виключно від її відповідності стандартам наукової діяльності; безкорисливість при опублікуванні наукових результатів і організований скептицизм — критичне ставлення до власних ідей та ідей колег [4]. З цими принципами слід пов'язати необхідність правдивого констатування отриманих результатів наукових робіт, незалежно від того, чи відповідають вони очікуванням. На жаль, все ще достатньо поширеними залишаються стереотипи, коли відсутність у роботі очікуваних змін певного показника, який вивчається та/ або не відповідність цих змін даним інших публікацій призводить до того, що автори вважають за непотрібне висвітлення цих результатів, але саме ці результати можуть бути важливими для метааналізу і формування остаточних висновків. Ще гірше, коли в таких випадках результати робіт фабрикуються або фальсифікуються.

При розгляді іншої важливої компоненти АД в науковій діяльності викладачів – обов'язкових посилань на джерела інформації при використанні ідей, розробок, тверджень, необхідно звернути увагу на деякі ситуації, коли звичайних посилань може бути недостатньо, потрібно особисто узгоджувати позичання з авторами першоджерел. Надання достовірної інформації про власну науково-педагогічну діяльність, а у медичних вишах – про необхідний практичний лікарський досвід є також необхідними умовами АД. При публікаціях наукових робіт слід обов'язково включати до співавторів всіх, хто зробив будь який вклад у дослідження. На жаль, крім порушення цих правил, в Україні ще існують обмеження з боку деяких редакцій щодо кількості авторів. У той же час, у багатьох випадках, ми навпаки стикаємось з достатньо поширеною практикою допису до авторства тих осіб, які жодним чином не брали участь у написанні роботи. Це часто відбувається з корисною метою або за проханням/наполяганням і, в певній мірі, може бути наслідком «перегонів» викладачів вищої школи у рейтинговій (бальній) системі оцінювання їх роботи. З цього приводу, дуже влучним є висловлювання *Y. Waghid & N. Davids* «Оскільки погоня за публікаціями все більше стає одержимістю, а не улюбленою науковою діяльністю, потворна сторона академічного шахрайства та

плагіату починає прискорюватися» [5].

Щодо дотримання у науковій роботі норм законодавства про авторське право, не можливо не погодитись з думкою В.Е. Луначека та співавторів, які вважають, що «нові підходи до надання якісних освітніх послуг у закладах вищої освіти, у свою чергу, поширили можливості для використання чужих ідей та розробок». Крім недосконалості системи правових норм, автори, як одну з причин порушень АД називають можливу відсутність відповідних знань в учасників навчального процесу [6].

Педагогічну діяльність викладачів закладів вищої освіти нам слід розглядати через взаємозв'язок відношень: науково-педагогічний працівник – здобувач освіти, тому відповідальність у разі недотримання АД, має бути спільною. Дослідження, які проводилось в Україні [6] та в інших країнах [7] демонструють, що переважна кількість студентів, які вчиняють академічну нечесність у формі списувань, фальсифікацій робіт тощо, не бачить у такій поведінці жодних проблем. І в таких випадках саме викладач повинен сприяти підвищенню обізнаності щодо правил АД та відповідальності за їх порушення. Але часте небажання та/або невміння викладацького складу виявляти такі порушення та запобігати їм призводить до «порочного кола» - безкарність сприяє академічній нечесності студентів, а наслідком стає необ'єктивність оцінювання знань та вмінь і низька якість отриманих знань. Цікавим є поняття «трикутник шахрайства» [8], яке включає три умови для здійснення обману: «1)можливість, 2) стимул, тиск або потреба, і 3) раціоналізація або ставлення». Хоча існуючі дослідження мають неоднозначні висновки щодо того, чи може академічна нечесність бути більш поширеною в онлайн-середовищі [9], ми бачимо більше можливостей для обману під час онлайн-навчання, особливо, коли воно є довготривалим і повністю виключає можливість очного спілкування, як зараз, в багатьох регіонах України, внаслідок військових дій. Деякі автори, висловлюючись про обман студентів під час онлайн-іспитів, використовують поняття: «Електронна нечесність» і серед можливих порушень АД називають

видавання себе за іншу особу, витік інформації щодо тестових завдань, пошук відповіді в інтернеті, книзі або через спілкування з іншими студентами, та, навіть, «втручання в систему керування тестуванням» [9]. Така можливість виникає, коли студенти бачать, що можуть обманювати, не будучи притягнутими до відповідальності [10] та, коли бачать, як інші студенти, які вчиняють так само, мають добрі результати. Такі порушення потребують нашої пильної уваги та втручання.

Таким чином, АД є одним із визначальних складових якісної вищої освіти, тому важливим завданням науково-педагогічних працівників є популяризація АД в викладацькому та студентському середовищах з використанням міжнародної практики, ефективної просвітницької компанії, набуття та постійне вдосконалення відповідних компетентностей.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. The Fundamental Values of Academic Integrity, Third Edition, from the International Center for Academic Integrity. Режим доступу: https://academicintegrity.org/images/pdfs/20019_ICAI-Fundamental.
3. «Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project» 2020. Режим доступу: <https://saiup.org.ua/>.
4. Merton, R. K. On social structure and science. University of Chicago Press. 1996. p. 386.
5. Waghid, Y., & Davids, N. On the polemic of academic integrity in higher education. South African Journal of Higher Education, 2019. Vol. 33(1). P. 1-5.
6. Luniachek, V., Brovdii, A., Kulakovskiy et al. Academic integrity in higher education of Ukraine: current state and call for action. Education Research International. 2020. P. 1-8.

7. Sabli, N. et al. Erosion of academic integrity in higher education system: Symbolization of dishonesty//J. Pendidikan Malaysia. 2016. Vol. 41 (1),P. 53-64.
8. Ramos M. Auditors' responsibility for fraud detection. J. of Accountancy. 2003. 195(1). P. 28-36.
9. Holden, O. L., Norris, M. E., & Kuhlmeier, V. A. Academic integrity in online assessment: A research review. In Frontiers in Education. 2021. Vol. 6, p. 639814. Frontiers Media SA.
10. Watson G, Sottile J. Cheating in the Digital Age: Do students cheat more in on-line courses?. In Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2008 Mar 3. Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). P. 798-803.

Папач О. І.,
канд. пед. наук, старший викладач
кафедри математики і методики її навчання,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТНОСТІ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Світовий розвиток науково-технічного прогресу та інформаційно-комунікаційних технологій зокрема призвели до значного зростання кількості нової інформації, роботодавці стали замовляти фахівців з рівнем кваліфікації, який постійно оновлюється. Саме це спричинило докорінні зміни у освіті. Наприклад, наприкінці ХХ століття Європейський Парламент і Рада Європи визначили у якості підґрунтя нової освітньої політики *здатність до навчання впродовж життя*. Вона стала характерною ознакою сучасного фахівця, основою для постійного вдосконалення та адаптації до змін.

Водночас з появою інтернету, зі збільшенням кількості інформації і змінами якості інформаційного поля загалом постала проблема дотримання *академічної доброчесності*, в першу чергу представниками освіти. На вітчизняному законодавчому рівні дефініція цього поняття була представлена у 2017 році. В Законі України «Про освіту» *академічна доброчесність* визначається як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових творчих досягнень [2]. Таким чином, стало абсолютно зрозуміло, що наша держава вимагає від закладів освіти та наукових установ підпорядкування принципам *академічної доброчесності* при організації своєї діяльності. Однак численні дослідження проблем, пов'язаних з дотриманням *академічної*

доброчесності показують, що далеко не всі фахівці, дотичні до вищої освіти, усвідомлюють наявність проблеми, повною мірою розуміють ці принципи та готові дотримуватися їх [5, 1, 6].

Спираючись на Бухарестську Декларацію [7], хочеться відмітити, що важливим для забезпечення *академічної доброчесності* є дотримання і втілення моральних стандартів в життя в межах роботи у вищому навчальному закладі, в першу чергу через викладання. Звертаємо увагу на дослідження Н. Маслової, яка аналізуючи академічно свободу і академічну відповідальність, називає її «різновидом соціальної відповідальності», яка включає три рівня: 1) відповідальність перед самим собою; 2) відповідальність перед іншими суб'єктами академічної спільноти; 3) відповідальність перед державою і суспільством; причому перший рівень академічної відповідальності має суто моральний характер, другий рівень може мати моральний, корпоративний або правовий характер; третій рівень є суто правовим [3, с. 75-76]. На нашу думку саме тут *академічна доброчесність* і *компетентність до навчання упродовж життя* викладача НВЗ мають точки дотику. Адже від соціальної відповідальності викладача, його здатності до навчання упродовж життя залежить зміст і форми проведення лекційних та практичних занять, вектор формування професійної компетентності студентів через опанування ними м'яких навичок в ході навчання, його внесок у виховання ціннісних орієнтирів на дотримання академічної доброчесності здобувача освіти. Ці ідеї вже широко використовуються в розвинутих країнах світу. Так, «Етичний кодекс» Національної освітньої асоціації США включає два основні розділи:

- Відданість студенту. Основною ідеєю цього розділу є підкреслення необхідності сприяння студенту в отриманні незалежної освіти, формуванні альтернативних точок зору на різні проблеми тощо;

- Відданість професії. Основною ідеєю цього розділу є чесне інформування роботодавців про свої компетенції і знання, відсутність сприяння в отриманні роботи освітянам із недостатнім рівнем кваліфікованої підготовки [4, с. 190].

Отже, питання забезпечення та дотримання *академічної доброчесності* має стати одним з пріоритетних напрямів діяльності викладача ЗВО. Розширення архітектури освітнього простору, створення умов та можливостей для занурення студентів в навчальний процес з урахуванням тих аспектів, які будуть актуальними в майбутньому для викладача неможливо без власної зацікавленості викладача ВНЗ у *саморозвитку* та у *навчанні упродовж життя*. А істинна самореалізація без хизувань званнями та примарними науковими здобутками неможлива без опори на *академічну доброчесність*. За таких умов *академічна доброчесність* стає найбільш вагомим складником забезпечення якості вищої освіти.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гасюк І. Л., Дарманська І. М. Якість освіти й академічна доброчесність: сутність понять і їх практична реалізація в освітньому просторі України. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Випуск 1 (138). Одеса, 2022. С. 74-86.
2. Закон України «Про освіту» (2017) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Маслова Н. Г. Академічна свобода і академічна відповідальність. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2017. Вип. 43. Т.1. С.72-76.
4. Олексів І. Етичні стандарти вищої освіти: від асоціацій до університетів. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету/ Міжнарод.благод. Фонд «Міжнар.форд.дослідж.освіт.політики»; за заг. Ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.:Таксон, 2016. 234 с. С. 190.
5. Сотська Г. І., Тринус О. В. До питання про академічну доброчесність. [Електронний ресурс]. URL: <https://inlnk.ru/meLLxm>.
6. Стеченко О., Сопова, Д. (2016). Проблема академічної чесності в навчальному процесі та науці: досвід Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. [Електронний ресурс]. URL:

https://www.researchgate.net/publication/310733030_PROBLEMA_AKADEMICNOI_CESNOSTI_V_NAVCALNOMU_PROCESI_TA_NAUCI_DOSVID_NACIONALNOGO_MEDICNOGO_UNIVERSITETU_IMENI_O_O_BOGOMOLCA

7. The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Regions. Higher Education in Europe, Vol. XXIX. №4. Desember 2003. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922?journalCode=chee20>.

Пилипчук С. В.,
*вчителька вищої категорії, вчителька хімії,
НВК «Сапанивська ЗОШ I-III ступенів - ДНЗ» та Жолобівська гімназія*

УНІКАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

В світі багато повторів: у формах, кольорах, сенсах та призначенні, але немає нічого абсолютно однакового ні у живій, ні у неживій природі. Немає двох ідентичних камінчиків чи жучків, не існує абсолютно ідентичних хмаринок чи сніжинок. Усе живе і неживе володіє своєю неповторністю, хоч і піддається певній класифікації. І ми, люди, як представники виду *Homo sapiens*, теж не маємо собі подібних. Кожен індивід – представник певної раси, національності, роду і братерства – але немає двох абсолютно тотожних персон на цій планеті.

Відмінності породжують унікальність, унікальність породжує цінність. Людина, як особистість має кілька шляхів до прийняття своєї унікальності: пишатися нею, соромитися її, або не здогадуватися про неї. Та, незалежно від сприйняття особистістю своїх відмінностей та цінностей, вона не відчужена від собі подібних. Люди утворюють суспільство. І лише в спільноті наші відмінності – прекрасні чи потворні, мають значення. Маленька істота, що володіє унікальним набором рис, чеснот, вмінь та характеристик в оточенні собі подібних, але таких же унікальних осіб, набуває особливої цінності. Вона здатна привнести в цей світ щось абсолютно незвідане досі; щось абсолютно своє – створене із власних болей, думок, вражень, вмінь та бачень. Так народжується унікальність. Масштабність і оцінка значимості для суспільства не важливі – істинна лише в тому, що хтось конкретний створив щось конкретне і це квінтесенція його життя та існування (навіть якщо це дрібниця без глобального сенсу чи користі). Те, що створено вперше однією людиною, ніхто точно так же не зміг би створити. Щось схоже, наближене, дотичне – можливо, але ніколи абсолютно ідентичне. Кожна людина унікальна в своєму роді

істота і все, що вона створює ніби самою природою тавроване бути таким же.

Суспільство, як організована та впорядкована сукупність унікальних індивідуумів ще з часів Древньої Греції, а може і раніше, створює вакханалії різноманітних академій, котрі змогли б окреслити певними нормами та систематизувати людські таланти. З розвитком соціальних інституцій, наукових та культурних академій особистість отримала проторені шляхи розвитку своїх талантів та здібностей. Поширення демократій створило попутні вітри для розуміння важливості розвитку та належної оцінки кожної персони в групі. Академії, з часів Платона і до сьогодні вважаються центрами знання та наукової думки – де на чільне місце ставиться індивідуальність та особистісний розвиток, заради розвитку усього суспільства. Це працювало сотні років до нас і буде працювати надалі.

З розвитком письменства, соціальних та політичних інституцій, зростанням ролі міст та розвитком письменства серед великої частини населення питання індивідуальності та її вираження перейшли на інший рівень. Зростали торгові та культурні відносини. Людям потрібно було оцінювати речі та послуги. Розвивалося саме поняття цінності та власності. Нічого дивно – наявність розуму передбачає вагоме почуття власності. Група первісних людей, що вполювала здобич, навряд чи хотіла ділитися м'ясом із сусідніми групами, хоча б тому, що їм самим не вистачило б, а ще тому, саме вони багато сил потратили на полювання і тому, що це їхня власність і це не потребує зайвих доказів.

Насправді, в своїх перших поривах та інстинктах, сучасні ми мало відрізняємося від пращурів – почуття власності живе у кожному з нас і воно таке ж первинне як цей світ. Цивілізація дала нам правила і норми поведінки, але закони природи діяли і до організованого суспільства.

Академічність в сучасну еру стала взірцем науковості та знання, в широкому значенні цього слова. А доброчесність – така собі цивілізована обіцянка, що ми, як представники одного виду будемо рахуватися із законами природи та правами власності кожного окремого індивіда на плоди його ж власної праці. На сьогодні

нам не треба іти відвойовувати шматок м'яса в сусіднього племені, щоб вижити. Завдяки розвитку академічних інституцій та суспільної моралі як такої, за тисячі років людство змогло навчитися жити за правилами добросусідства. І хоч трапляються варвари, які ніяк не можуть засвоїти уроки минулого і вважають силою силу зброї, а не духу чи розуму, вид *Homo sapiens*, все ж, керується нормами цивілізації.

Сучасній особистості не потрібно вдаватися до сили, щоб скористатися плодами чужої праці чи розуму. В нас існують торгові відносини, соціальні інституції, які дозволяють користуватися загальними надбаннями та заслугами. Ми побудували непогані шляхи зростання та розвитку індивідуальностей в різного роду навчальних установах. Зрештою, виникли неписані правила користування чужими заслугами та продуктами праці: ми щосекунди використовуємо щось створене іншими людьми, але не вішаємо на все це ярлик власного творення. Це не розумно і беззмістовно. Віки еволюції привели нас до благ цивілізації і дотримання доброчесності стало питанням норми, а не примусу, чи обов'язку. Жодна сфера нашого побутового чи професійного життя, де б не пригодилися наші вміння, не можлива без користування працями інших людей. І на сьогодні цілком очевидно, що питання доброчесності в академічних колах, або питання академічної доброчесності в повсякденні – це просто крок суспільності еволюції на вищий щабель, а не законодавчий примус чи зобов'язання.

Як немає жодної людини на цій планеті ідентичної до іншої, так і не має такої особистості, котра не створила б щось унікально своєрідне та небачене досі (сфера чи галузь значення не має). І питання залишається лише у ступені розвитку суспільства в цілому та конкретної особистості – на якому щаблі розвитку хто знаходиться. Чи потрібно забирати силою чуже, чи достатньо скористатися віками природньо та логічно асимільованих норм поведінки, щоб використовувати результати напрацювань інших особистостей на засадах академічної доброчесності.

Плугіна А. П.,
доктор філософії, старший викладач
кафедри педагогіки і психології початкової освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема академічної доброчесності нині є предметом досить жвавої дискусії. Лише творчі та стійкі практики академічної культури можуть протистояти культурі «копіювати/вставити». Це пов'язано із тим, що ані санкції, ані різноманітні форми контролю не є ефективними в суспільстві, яке частіше переписує першоджерела, ніж цитує їх. Академічне середовище стає звичним і терплячим до проявів нечесності. Культура та академічні цінності в контексті академічного плагіату виконують регулятивну функцію: вони регулюють, контролюють і санкціонують прийнятні норми. Однак одних інституційних норм та санкцій недостатньо для регулювання всіх форм академічного проступку. Саме тому важливо, щоб у школах формувалися традиції та норми доброї поведінки. Прищеплення важливості етики та її норм, а також виховання відповідального ставлення в школах може стати одним із найефективніших засобів зміцнення академічної чесності та боротьби з академічною нечесністю [4].

Дотримання академічної доброчесності та створення культури чесного навчання є важливим для всіх освітніх подій. Але воно однаково важливе для кожного учасника академічного процесу – учнів, студентів і викладачів, оскільки безпосередньо впливає на рівень і якість знань, які вони отримують, і на те, якими професіоналами вони стануть у майбутньому. Добре підготовлені, успішні професіонали, що володіють високою культурою навчання і слідуєть чітко визначеним правилам гри, стануть тим поколінням, яке зможе домогтися успіху в

дорослому житті і зробити свій внесок у побудову успішної нації.

Формування академічної доброчесності у дітей варто починати з раннього віку і продовжувати протягом всього їхнього навчання. Хоча й немає конкретного віку, з якого потрібно починати формування академічної доброчесності, рекомендується це зробити із моменту, коли дитина починає ходити до школи [3].

У молодших школярів формування академічної доброчесності має бути спрямоване на такі аспекти: *чесність* (потрібно навчати учнів бути чесними і не копіювати роботу інших людей або використовувати перевірені джерела); *відповідальність* (постійно наголошувати на важливості виконання своїх обов'язків і домашніх завдань, навчати брати відповідальність за свої дії і їх наслідки); *уважність до правил* (розповідати учням правила і очікування, пов'язані з академічними завданнями, навчати їх дотримуватися цих правил і поводитися відповідно); *критичне мислення* (потрібно спонукати учнів до критичного мислення, а не простого запам'ятовувати і відтворювати інформацію, навчати аналізувати і розуміти матеріал, задавати запитання і формулювати власні думки); *сприйняття помилок як можливостей для вдосконалення* (показувати учням, що помилки є невід'ємною частиною навчання і можуть слугувати підставою для вдосконалення, навчати їх приймати помилки, учитися на них і розвиватися).

Принципи академічної доброчесності потрібно поступово вводити в життя учнів на різних етапах їх навчання. Чим раніше почати спілкуватися із молодшими школярами про цінності, тим більше шансів, що вони виростуть як чесні та відповідальні учні. Формування академічної доброчесності в школі є важливою практикою, адже передбачає виконання академічних завдань чесно, також сприяє розвитку самодисципліни, відповідальності, критичного мислення і працездатності [2].

Академічну доброчесність варто формувати в школі, адже вона сприяє розвитку моральних цінностей, зокрема чесності, справедливості та етичності, допомагає учням розуміти важливість дотримання правил і відповідального ставлення до своїх навчальних зобов'язань, розвиває навички, які корисні в

подальшому навчанні та професійній діяльності (уміння працювати в команді, аналітичне та критичне мислення), сприяє усуненню плагіату та шахрайства. Також навчає учнів цінувати свою власну працю, шукати інноваційні рішення, стимулює їх перевіряти джерела інформації, розуміти різні точки зору та формулювати власні думки, створює справедливе конкуруюче середовище, де учні отримують визнання й оцінюються за свої заслуги, надає кожному учню рівні можливості для досягнення успіху [1].

Є декілька кроків для учителів початкових класів, які можна вжити для формування академічної доброчесності в учнів:

- *ознайомитися з етичними правилами* – дослідити й ознайомитися із етичними стандартами і правилами встановленими установою чи організацією;
- *поважати авторські права і цитувати джерела* – усі використані джерела, інформація та ідеї, що використовуються в наукових роботах або публікаціях, мають бути належним чином цитовані, уникати плагіату;
- *бути чесними і прозорими* – уникати фальсифікації даних, спотворення результатів досліджень або будь-яких інших форм маніпуляції даними, повідомляти свої результати точно і об'єктивно;
- *дотримуватися етичних стандартів у спілкуванні з колегами* – бути ввічливими, поважати думки та права інших науковців, уникати конфліктів, розуміти, що спільна робота та обмін ідеями є важливими аспектами академічного середовища;
- *продовжувати навчання та самовдосконалення* – академічна доброчесність – постійний процес, продовжувати розвиватися, брати участь у семінарах, курсах, тренінгах, пов'язаних з етичними аспектами наукової роботи [4].

Важливо відзначити, що формування академічної доброчесності є постійним процесом, який триває протягом усього академічного життя. Розуміння та дотримання етичних норм і стандартів є необхідною складовою успіху в академічній та науковій спільноті.

Таким чином, академічна доброчесність є важливою складовою ефективного

навчання та підготовки молодих людей до майбутнього. Вона розвиває цінні навички та цінності, які будуть корисні протягом усього життя. Формування академічної доброчесності з початкової школи є дуже важливим аспектом виховання і навчання молодших школярів. Починаючи з початкової школи, учні формують основні навички навчання і праці. Академічна доброчесність допомагає встановити норми правильного способу діяльності, які їм будуть корисні протягом усього життя. Формування академічної доброчесності – це процес, який потребує часу і постійної уваги. Поступово потрібно залучати молодших школярів до означених принципів і надавати їм можливість розвиватися відповідальними та чесними учнями.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Даниляк Р. Виховання загальнолюдських чеснот як складова морального виховання молодших школярів засобами дитячої періодики. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 24. Частина 1. С. 80-85.
2. Мачушник О.Л. Дослідження особливостей формування моральних якостей чесності і правдивості у першокласників. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2001. Вип. 8. С. 88–92.
3. Москальова Л. Ю. Цінність доброчесності як основа для формування дружніх взаємин між дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2015. Вип. 19(2). С. 16-24.
4. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / укл. О.С. Ройбу; за заг. ред. О.О. Гужви. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 32 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1X3UDTp1nb3K0ou2AiltLJVPWLHWs0VWB/view?usp=sharing> (дата звернення: 15.06.2023).

Рябченко М. М.,
*канд. філол. наук, асистент кафедри історії української літератури, теорії
літератури та літературної творчості
Навчально-науковий інститут філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Білик Н. Л.,
*д-р. філол. наук, проф. кафедри слов'янської філології
Навчально-науковий інститут філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ

Питання академічної доброчесності залишається актуальним з огляду на низку чинників, з-поміж яких видаються найактуальнішими як відоме іманентне прагнення академічної сфери до якості в усіх її проявах, так і ефективність критеріїв доброчесності в регулюванні процесу наукової еволюції. У зазначеному аспекті важливою є обізнаність учасників академічної діяльності щодо вимог, передбачених дотриманням доброчесності й діапазону активності, яка витлумачується в сенсі порушення цих вимог. Зокрема, навчально-наукова й навчально-кваліфікаційна пошукова діяльність студентства на кожному етапі її перебігу безпосередньо пов'язана із рецепцією та функціоналізацією норм академічної доброчесності. Висвітленню різних аспектів цієї академічної реальності присвячена низка ґрунтовних студій, що розглядають переважно дефініції та еволюцію академічної культури в Україні [2; 3; 6] і поза її межами [7]. Проте частина проблем та окремих питань досі залишається актуальними.

У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка від грудня 2017 р. діє Етичний кодекс Університетської спільноти [4], а також Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату [5], затверджені Вченою радою та введені в дію відповідним наказом ректора у березні 2020 р. Тож на

адміністративному рівні прописані всі необхідні норми, яких має дотримуватися університетська спільнота. Наше зацікавлення викликало те, скільки уваги студентство приділяє, здавалось би, загальновідомим нормам та положенням, що стосуються академічної доброчесності, відповідно метою цієї розвідки стало виявлення ситуативного та перспективного предмету популяризації і роз'яснювальної роботи щодо академічної доброчесності серед зазначеної аудиторії.

Ми вдалися до апробованого досвіду опитування студентів шляхом анкетування (добровільного та анонімного), що дозволяє визначити міру обізнаності обраних респондентів із поняттями академічної доброчесності, і, відповідно, позначити перспективи та інтенсивність подальшого ознайомлення цільової аудиторії з академічною етикою, накреслити напрями популяризації її норм. Із опорою на зазначене був укладений окремий питальник [1], що зосереджувався на з'ясуванні поінформованості студентів щодо сучасних норм і вимог академічної доброчесності. Анкета пропонувалася як студентам, які мали досвід залучення до програми міжнародної академічної мобільності, так і тим, хто до сьогодні навчався лише в українському ВНЗ. Така інтенція передбачала простеження варіативності навчального досвіду студентів і, відповідно, потенційне розширення меж обізнаності з нормами академічної порядності.

В опитуванні взяли участь студенти 1–4 курсів бакалаврату Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Обсяг вибірки був невеликим (18 респондентів), тому, звісно, ми не претендуємо на статистичну репрезентативність. Проте навіть така кількість опитаних забезпечила фіксацію інтеркультурного досвіду у сприйнятті та реалізації концепції і завдань академічної доброчесності, а також показала перспективи подальшої роботи у їх впровадженні в нашому навчальному закладі.

Типологічні спостереження над відповідями респондентів дозволили виявити наступне:

1) Усі опитувані (100 %) відповіли, що їм відомі такі поняття як «академічна порядність», «плагіат», а також вони обізнані з основними правилами цитування наукової інформації.

2) Незважаючи на це знання, 17 респондентів як упродовж поточного семестру, так і загального терміну навчання порушували норми академічної доброчесності, вдаючись до різних способів: списували (27,8 %), користувалися шпаргалками або своїми записами (66,7 %), вдавалися до підказок товаришів (50 %). Лише одна відповідь була негативною. Як правило, до таких дій студентів спонукав страх (38,9 %) та незнання матеріалу (33,3 %). Частотою відповіддю на це питання також була констатація невпевненості у своїх знаннях.

3) Переважна більшість респондентів (55,6 %) вважає, що різні форми списування та підказок є легшими, аніж повноцінне засвоєння навчального матеріалу, 33,4 % має протилежну думку. Окремі студенти вказували на варіативність, в залежності від предмету, а також вважали такі дії легшими, проте менш ефективними. Значна частина опитаних (77,8 %) відповіла, що відчувають загалом доброзичливе ставлення від студентського колективу, а, отже, ці порушення не пов'язані з намаганням самоствердитися чи покращити своє положення в спільноті одногрупників. Натомість загалом порушення відбувалися з метою здобуття позитивної оцінки чи то під час занять, чи то задля високого балу за результатами заліку/іспиту і, відповідно, отримання або збереження стипендії.

4) Можна констатувати, що такий високий процент недотримання академічної доброчесності пов'язаний з відсутністю покарання: 94,4 % респондентів відповіли, що їх ніколи не карали за вчинені дії, і лише одна особа згадала про те, що єдиний раз ще в середній школі мусила перескладати тему.

5) Цікавою є кореляція відповідей на два наступні питання: «Чи розумієте Ви наслідки порушення академічної порядності для Вас і для студентського колективу в цілому?» та «Як Ви вважаєте, чи можуть дані дії негативно впливати на освоєння професії?». Студенти часто не бачать прямого зв'язку між ними, тому,

відповідаючи ствердно на перше питання, одразу ж дають негативну відповідь на друге, або навпаки. Аналізуючи ці результати, варто, напевне, звернути увагу на віковий фактор: респонденти 2 курсу частіше не бачили зв'язку між питаннями, натомість 3-4 курс виваженіше оцінював ситуацію. Окрім того, на відповіді могло вплинути те, що навчальний план 1-2 курсів має ряд загальноосвітніх обов'язкових дисциплін, розподіл же за спеціалізаціями в частині освітніх програм нашого інституту передбачається наприкінці третього семестру навчання, що, у свою чергу, призводить до введення вузькоспеціалізованих дисциплін, які формують фахову компетентність.

б) У відповідях на попередні питання не спостерігалася значна відмінність між анкетами студентів з досвідом міжнародної академічної мобільності та без нього. Проте при перерахуванні позицій, які не є плагіатом, перша група респондентів дала більшу кількість правильних відповідей. Можемо припустити, що навчання за кордом все-таки вплинуло на розширення обізнаності із засадами академічної доброчесності, та все ж вирішення проблем з їх порушеннями – це досі завдання всієї світової педагогічно-наукової спільноти.

Відтак, за результатами опитування можна зробити висновки, що у студентоцентричному аспекті академічної доброчесності оприявнюється досвід обізнаності цієї аудиторії з питанням норм академічної етики. Водночас слід визнати й потребу в додатковій експлікації низки понять та аспектів: деталізації фундаментальних цінностей, розмежуванню видів плагіату, унормуванню та поглибленню знань в царині академічної етики. Також і викладацькому складу варто звернути увагу на процедуру заохочення до чесності, і, власне, дотримання вимог. Відповідно, набуває потреби ситуативна і перспективна популяризація і роз'яснювальна робота з-поміж представників українського студентства щодо академічної доброчесності (наприклад, уведення до навчального плану обов'язкової дисципліни чи то систематичних тренінгів), що сприятиме

покращенню підготовки до відповідальної якісної ефективної майбутньої академічної діяльності на благо України.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Анкета з академічної доброчесності (для студентів). URL: <https://docs.google.com/forms/d/1JTMEErjctRCbHsmKqvgq72kxQT1jVz05NQZh9OT9It0/edit>.
2. Дегтярьова І. Вплив академічної доброчесності на інституційну практику української вищої школи / Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ : Таксон, 2016. С.197–218.
3. Добко Т., Турчиновський В. Академічна культура та доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету / Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ : Таксон, 2016. С.37–53.
4. Етичний кодекс Університетської спільноти. URL: <https://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>.
5. Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. URL: <https://cutt.us/2OtwA>.
6. Фініков Т. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба / Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ : Таксон, 2016. С.9–37.
7. Хмарський В. Academic integrity в США: кілька спостережень 2015 року / Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ : Таксон, 2016. С.53–93.

Тютюник Л. І.,
канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри
парогенераторобудування
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Фалалєєва Т. В.,
канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри
органічного синтезу і
фармацевтичних технологій
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Освіта це процвітання нації, тому необхідно застосування інноваційних технологій в досягненні безперервності та якості навчання в будь яких ситуаціях. Стрімкий розвиток суспільства диктує необхідність змін в технологіях і методиках навчального процесу. Випускники освітніх закладів повинні бути готові до тенденцій мінливої сучасності. Впровадження технологій, спрямованих на індивідуальний підхід, мобільність і дистанційність освіти є необхідною і неминучою [1]. Сучасне суспільство постійно перебуває в умовах змін та перетворень, які захоплюють усі сфери життєдіяльності людей. Тому актуальним постає питання пошуку і впровадження інноваційних форм навчання.

Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь який зручний час. Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулює права та обов’язки учасників навчального процесу. Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, що мають можливість виконувати дистанційно необхідні завдання за допомогою освітніх технологій. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. Моделі дистанційного навчання: на базі самостійного

вивчення матеріалу; навчання в університеті; співпраця навчальних закладів; автономні навчальні системи; автономні освітні установи; дистанційне навчання з використанням мультимедійних програм.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп’ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечуючи інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі. Головною перевагою дистанційної форми навчання, зокрема, над очною формою є її зручність: студент самостійно обирає час і місце для навчання, що дозволяє йому працювати чи паралельно вчитися на стаціонарі в іншому місті чи навіть країні. Окрім того, заміна конспектів електронними ресурсами та новітніми методами навчання, а також постійні консультації з викладачем надають цій формі самоосвіти додаткові переваги перед заочною.

У більшості ВНЗ України до пандемії не розглядався повний перехід на дану форму, але, як показала практика, все це можна вирішити. Дистанційне навчання надало і далі надає широкий спектр можливостей і перспектив для зміни й вдосконалення освітніх систем, для яких критична ситуація створює форсовані умови. Тотальне дистанційне навчання стало вимушеним заходом з огляду на складну епідеміологічну ситуацію в країні та світі [2]. В цих умовах викладачі в Україні впроваджували в навчання нові інструменти і використовували онлайн-платформи з метою максимального наближення формату дистанційного навчання до очного – це **Moodle** і **GoogleClassroom** з інтерактивними засобами проведення занять, **GoogleMeet**, **Microsoft Teams**, **Zoom**, **Skype** та іншими.

Наразі ми є свідками другої хвилі бурхливого впровадження дистанційної освіти в усіх сферах під час воєнної агресії в продовж півтора роки після пандемії COVID-19, коли почалася перша хвиля широкого використання дистанційної освіти в школах, ВНЗ тощо [3].

Невід’ємною складовою навчального процесу є академічна доброчесність.

Питання академічної доброчесності гостро постало під час дистанційного навчання та подальшого розвитку та впровадження ІТ-технологій та інших новітніх розробок: розвиток умінь та навичок комп'ютерної грамотності, самостійного навчання, самоорганізації тощо; ознайомлення з основами інфо-медійної грамотності, поглиблення знань про способи використання аудіовізуальної і друкованої інформації, інноваційними технологіями; ознайомлення з теорією і практикою сторітеллінгу, поглиблення знань про способи подачі інформації, інноваційними технологіями, які доцільно використовувати педагогу з метою формування основ аудіовізуальної грамотності здобувачів освіти, розвитку їхньої уяви та глибшому засвоєнню навчальної інформації.

Стаття 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» містить визначення поняття академічної доброчесності як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Також визначено, що передбачено дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами освіти [4]. Це є важливим фактором в боротьбі з порушенням академічної доброчесності.

Сталий розвиток сучасного суспільства, та зокрема нашої держави, неможливий без широкого впровадження інформаційно-цифрових технологій. Їх різноманіття актуалізує потребу в опануванні засобами інформаційно-цифрових технологій під час освітньої діяльності, в науковій роботі. Пошук інформації в мережі Інтернет призводить до тривалої роботи, однак, за умови правильного підходу до інформаційно-цифрового простору можна значно швидше опанувати новими технологіями.

Розвиток системи вищої освіти передбачає вивчення і впровадження сучасних технологій та нових методів навчання. Інновації пов'язані із загальними процесами

в суспільстві, глобалізацією та інтеграцією. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку. Інновації в світі є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності викладача, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у вищому навчальному закладі. Розвиток інновації залежить від того, наскільки середовище потребує нової ідеї. Інновації в світі – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти [5].

Пріоритетними освітніми інноваціями у ВНЗ є: впровадження в навчальний процес модульного навчання та рейтингової системи контролю знань; система дистанційного навчання; комп'ютеризація бібліотеки з використанням програм електронного каталогу та створення фонду електронних навчальних та навчально-методичних матеріалів; електронна система управління діяльністю навчального закладу та навчальним процесом.

Важливим інструментом для успішної інтеграції українських освітян та науковців у міжнародний науковий простір є імплементація принципів академічної доброчесності в освітнє та наукове середовище України, оскільки це процес виконання державою міжнародно-правових норм, який відбувається як на стадії нормотворчості, так і на стадії реалізації, в тому числі застосування права [6].

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тютюник Л. І., Фалалєєва Т.В., Мотовільник А.В. Освітні іновації та дистанційна освіта в період пандемії COVID-19. Збірник наукових есе учасників наукового стажування «Особливості Фінської системи освіти. Освітні інновації:

виклики 2020», Гуйттінен Фінляндія 2020.

2. Motovilnik A.V., Tiutiunyk L.I. Educational innovations during the COVID-19 pandemic. Збірник наукових есе учасників наукового стажування «Особливості Фінської системи освіти. Освітні інновації: виклики 2020», Гуйттінен Фінляндія 2021.

3. Тютюник Л.І., Мотовільник А.В., Світличний Я.Є. Освітні іновації в період надзвичайних ситуацій. «Хімія, біо- і нанотехнології, екологія та економіка в харчовій та косметичній промисловості» Збірник матеріалів X міжнародної науково-практичної конференції 18-19 листопада 2022 ISSN 2409-6423.

4. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145--19>.

5. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. Інновація в світі: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг.ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С.12-28.

6. К. О. Савчук. Імплементация. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2005. Т. 3 : Е - Й. С. 459. ISBN 966-00-0610-1.

Федорченко М. В.,
PhD, асистент кафедри внутрішньої
Медицини №2 та медсестринства,
Івано-Франківський національний медичний університет

ЗНАЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ У СПІЛЬНОТІ ПРАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

В умовах глобалізації цифрових технологій, їхнє широке застосування та впровадження їх у різноманітні сфери та галузі, а також легкий та практично безперешкодний доступ до них, однією із найактуальніших проблем сучасності залишається проблема академічної доброчесності, зокрема у медицині.

Значення цієї проблеми важко переоцінити, оскільки негативний вплив академічної недоброчесності в медицині може відчувати на собі кожна людина, як діючий або майбутній пацієнт лікаря тої, чи іншої спеціальності. На перший погляд, проблема може здатися дещо гіперболізованою як в глобальних, так і в локальних масштабах, але спираючись на наказ МОЗ України №1422 від 29.12.2016, лікарям України дозволено впроваджувати у практику міжнародні клінічні протоколи [1], наряду із вітчизняними протоколами лікування та стандартами надання допомоги. Це, беззаперечно, сприятиме покращенню якості лікування пацієнтів за умови, що самі автори міжнародних клінічних протоколів дотримуються принципів академічної доброчесності. Академічна недоброчесність у всіх своїх проявах (плагіат, фальсифікація та фабрикація даних і т.п.) не може демонструвати позитивного впливу на якість клінічних досліджень, на яких базуються численні клінічні протоколи та стандарти лікування. Задля боротьби з проявами академічної недоброчесності в медицині, світовою спільнотою створені численні організації, такі як, наприклад, Комітет із Публікаційної етики (Committee on Publication Ethics, COPE), який розробив багато методичних рекомендацій із публікаційної етики, рекомендацій із виявлення та запобігання проявам академічної недоброчесності, а також запропонував санкції щодо недоброчесних авторів. Мова йде як про серйозні

репутаційні втрати, так і про різноманітні фінансові покарання [2,3]. Також варто відзначити Європейський кодекс академічної доброчесності, який вичерпно окреслює засади, на яких повинні будуватися доброчесні дослідження, а також торкається теми академічної недоброчесності та відповідальності в разі її виявлення [4]. В контексті вищесказаного, сумніви в академічній доброчесності авторів медичних досліджень, які опубліковані у провідних світових медичних виданнях (New England Journal of Medicine, The Lancet, The Journal of the American Medical Association і т.д.), як правило, не виникають. Чого не можна сказати про вітчизняні медичні дослідження. Через недостатній розвиток інституту репутації, певні неточності та прогалини в законодавчій базі, а також відсутність санкцій щодо недоброчесних авторів, академічний плагіат в Україні – досить поширене явище. За даними Аналітичної записки «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ», що розроблена командою експертів урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції», за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), боротьба з академічною недоброчесністю носить поки, здебільшого, декларативний характер [5]. Реальний розгляд більшості випадків академічної недоброчесності не проводиться, відповідальні органи нерідко свідомо нехтують власними нормативними документами задля збереження власного статусу, уникаючи при цьому будь-яких репутаційних втрат [5,6].

Виходячи із вищезазначеного, існує ризик, що академічна недоброчесність може бути присутньою у вітчизняних медичних дослідженнях. Проявами її можуть бути: використання частини досліджень інших науковців без зазначення коректного авторства (плагіату), фальсифікація або фабрикація результатів дослідження шляхом маніпуляцій із даними дослідження, некоректна статистична обробка даних, що може призвести до викривлення та спотворення істинних результатів медичного дослідження, і, як наслідок, формування хибних висновків та рекомендацій, які будуть в подальшому імplementовані в медичну практику. В свою чергу, це може

призвести, як мінімум, до зниження якості лікування пацієнтів, а, як максимум, до призначення відверто неефективних медикаментів та погіршення стану здоров'я пацієнта.

З всього вищесказаного випливає висновок, що критично важливою є актуалізація проблеми академічної недоброчесності в медичній сфері, налагодження шляхів виявлення академічної недоброчесності, а також запровадження конкретних санкційних механізмів щодо недоброчесних науковців та дослідників, задля запобігання такого явища в майбутньому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наказ МОЗ України №1422 від 29.12.2016 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 751» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0530-17#Text>.
2. COPE Core practices. Code of conduct and best practice guidelines for journal editors [Електронний ресурс]. URL: <https://publicationethics.org/core-practices>.
3. Rabab A.A. Mohammed, Omar M. Shaaban, Dalia G. Mahran et al. Plagiarism in medical scientific research. *Journal of Taibah University Medical Sciences*. Dec 2015. Vol. 10. Issue 1. P.6-11.
4. Європейський кодекс академічної доброчесності [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/european-code-of-conduct-for-research-integrity_horizon_en.pdf.
5. АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ» [Електронний ресурс]. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analychna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>.
6. «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», ГО «Східноукраїнський Фонд соціальних досліджень», Харків, 2015 [Електронний ресурс]. URL: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/material.pdf.

*Целуйко О. І.,
канд. наук з держ. управ., доцент кафедри публічного управління,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя.*

АКТУАЛІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ЕТИЧНОЇ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У сучасному академічному дискурсі поняття академічної доброчесності поступово посідає центральне місце, відображаючи загальну тенденцію університетського життя активно апелювати до цінностей, закликати членів академічної спільноти слідувати їм. В українському академічному середовищі буквально за останній рік було проведено низку заходів, у центрі яких опинялася академічна доброчесність.

Власне, до наукового дискурсу поняття академічної доброчесності було внесено американськими вченими, які з 1990-х років активно обговорюють проблематику *academic integrity*. Оксфордський словник пояснює значення слова *integrity*: якість бути чесною і мати тверді моральні принципи, моральна прямота. Доброчесність – це чесність у виконанні зобов'язань, обов'язків [6, с. 22]. У іншій роботі серед значень слова «сумлінність» вказуються «благонамірність» і «сувора богобоязливність у вчинках» [4, с. 18]. Загалом, йдеться про якості чесності, правдивості, твердості, що виникають в умовах усвідомленого слідування взятим та/або покладеним зобов'язанням. Необхідно звернути увагу на другий корінь слова «сумлінність» – «совість» [1, с.97]. Це традиційне для етичної теорії поняття, що характеризує «здатність особистості здійснювати моральний самоконтроль, самостійно формулювати собі моральні обов'язки, вимагати від їх виконання і виробляти самооцінку вчинків» [3, 112]. Йдеться про те, щоб усвідомлювати та оцінювати власні дії. Якщо ми говоримо про *academic integrity*, то припускаємо обов'язковість, сумлінність в академічному середовищі. Зупиняючись на загальноприйнятому слововжитку «академічна доброчесність», слід мати на увазі

весь окреслений комплекс смислів з акцентуацією смислів сумлінності. Для подальшого просування у цій темі слід зазначити і традицію, що склалася в україномовній академічній сфері щодо перекладу терміну *academic integrity* – «академічна доброчесність» (академічна чеснота) [2, с.210]. Тут можна чітко побачити відсилання академічної доброчесності як сумлінності до етики чесноти. Немає підстав вважати таку зв'язку навмисною. Скоріше, свою роль відіграли сенси «добро» та «чесність», що становлять українське слово «чеснота» і в такій своїй якості виходять на вказані вище значення *academic integrity*.

Чесноти – це такі моральні якості особистості, які формуються та розвиваються в рамках певної практики. Дослідники етики чесноти розкривають діяльнісний характер моральних якостей: «Беручи практиками, людина розвиває у собі як специфічні особистісні якості, необхідні досягнення внутрішніх цілей-благ конкретних практик, і комунікативні якості, необхідні взаємодії коїться з іншими учасниками практики, поза яким здійснення практики неможливо» [5]. У межах практики формується система і принципів, які індивіди освоюють і розвивають у процесі діяльності.

Університети створили різні традиції та історії, узагальненої моделі не існує. Важливо не змішувати академічну та викладацьку етику, оскільки перша є етикою організації, а друга – професійною, при цьому інституційна етика та етика вільної професії можуть суперечити один одному і перетинатися [8, с.19].

Викладачі можуть вимагати від студентів дотримуватися наукової етики, а адміністратори закликати дослідників не порушувати академічну.

Орієнтованість сучасного університету на запити суспільства, яке потребує маси кваліфікованих (спеціально навчених) працівників, веде до масовізації вищої освіти. За таких умов неможливо зберегти пафос навчального процесу як моральне вдосконалення особистості. Тому ми не тільки спостерігаємо, але часто й беремо активну участь в інституціоналізації ціннісно-нормативної складової університетського життя. Так і виходить, що очевидні цінності – взаємоповаги,

довіри, справедливості, наукової доброчесності, так само як і здатність особистості усвідомлювати свої моральні обов'язки стосовно навчального процесу, наукового знання та взаємодії в академічному середовищі – перестали бути самими собою зрозумілими, а виявилися предметом спеціальних. етико-нормативних процесів [7, с.13]. Метою створення, впровадження та просування етичної інфраструктури (у даному випадку, етичних документів – кодексів, методичних рекомендацій) є необхідність забезпечити дотримання традиційних етичних норм університетського життя переважно м'якими засобами, що зобов'язують.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / заг. ред.: Н. Г. Сорокіна, А. Є. Артюхов, І. О. Дегтярьова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації : аналітична записка / уклад.: І. Єгорченко, М. Серебряков ; Проект «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія!». 2018. 37 с.
3. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ ; Таксон, 2016. 234 с.
4. Аналітична довідка за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України / Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики. Київ, 2016. 43 с.
5. Десять принципів академічної доброчесності для викладачів : пер. з англ. / Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2017. 3 с.
6. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упоряд.: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2019. 41 с.

7. Плагіат у вищій освіті : послуги з написання студентських робіт на замовлення: аналіз ситуації у вищій освіті Великобританії та подальші кроки / Агенція забезпечення якості вищої освіти Великобританії. 32 с.

8. Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання : метод. посібник / Дніпропетровський нац. ун-т ім. О. Гончара ; кол. авт.: Н. В. Стукало, К. В. Ковальчук, М. В. Литвин [та ін.]. Дніпропетровськ, 2013. 44 с.

Шведова Г. Л.,
канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет

ХАБАРНИЦТВО ЯК ФОРМА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

За висновком Міжнародного центру академічної доброчесності відповідно академічна доброчесність будується на п'яти фундаментальних принципах (цінностях): чесність, відповідальність, справедливість, довіра, повага, відвага до дій [1]. Їх реалізація відповідно вимагає активних зусиль, цілеспрямованості, відданості своїм вподобанням.

Згідно зі ст. 42 ЗУ «Про освіту» під «академічною доброчесністю» розуміють «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2].

Хабарництво справедливо вважається однією із форм порушення академічної доброчесності [1].

При виникненні мотиву до вчинення актів хабарництва важливе значення мають існуючі цінності у особи, на формування яких суттєво впливає рівень культури особи та моральності. Ефективним чинником протидії таким актам будуть виступати засади культурологічної концепції протидії злочинності, із запровадженням яких має відбутись відновлення моральних цінностей у суспільстві. Для реалізації культурологічної концепції є пропозиція застосувати поряд із антикримінальними сучасні соціальні технології і забезпечення їх наукового рівня, зокрема, шляхом створення відповідного науково-дослідного Інституту [3, с. 36].

Для ефективної протидії хабарництву необхідно створення зовнішніх умов,

зокрема, формування принципів відповідної етики поведінки під час здійснення відповідних повноважень, в тому числі, в сфері освіти, належного громадського контролю за дотриманням цих вимог, що позначиться на виборі способу поведінки самої особи, у якої вже сформувалась протиправна орієнтація, у бік правомірної поведінки. Якщо особа перебуває у такому середовищі, де корупційна поведінка всіма вважається неприйнятною і засуджується, то для реалізації свого протиправного наміру вже підстав не залишається.

Негативні антисуспільні складові громадської свідомості знаходяться у постійній взаємодії з позитивними. Тому існуючу мінливість цієї взаємодії слід використати для впливу позитивних елементів свідомості особи при виборі відповідного способу поведінки. Важливим чинником за таких умов буде виступати високий рівень соціальної культури особи.

Побудова відносин у сфері освіти саме на природних законах згідно культурологічної концепції мінімізує прояви хабарництва. Запровадження принципів доброчесності в сфері реалізації повноважень у сфері освіти та реалізація інших просвітницьких заходів серед всіх прошарків населення буде сприяти вихованню належного рівня соціальної культури всіх учасників суспільних відносин. Ідеологія, сформована на вихованні почуттів громадського обов'язку, намагання бути корисним суспільству і розуміння цінності особистого матеріального благополуччя як похідного від благополуччя суспільного, надасть можливість сформувати достатній рівень соціальної культури всіх членів суспільства. Отже, симбіоз засад культурологічної концепції протидії хабарництву в напрямку підвищення рівня соціальної культури громадян та ефективного застосування інститутів антикорупційного законодавства дозволить ефективно реалізувати засоби протидії хабарництву в освітній сфері, а відповідно, і досягти конкретних результатів в напрямку виховання культури академічної доброчесності в освіті.

Поряд з цим слід пам'ятати, що важлива роль в процесі протидії хабарництву

справедливо відводиться закону. Чітка законодавча регламентація різних управлінських процедур, службових обов'язків, порядку атестації, етичних правил в освітній сфері дозволить ефективно протидіяти хабарництву.

Також врахування позитивного досвіду тих країн, що створили дієвий механізм протидії хабарництву, дозволить підвищити ефективність існуючої системи антикорупційних заходів в системі освіти. Зокрема, використання практики Великобританії у діяльності спеціальної установи для запобігання «конфлікту інтересів» на службі або служб внутрішньої безпеки в Голандії, які займаються виявленням недоліків в діяльності чиновників, дозволить покращити функціонування відповідних контрольних інститутів в Україні в цій сфері.

Отже, можна зробити такий висновок, що проведення сучасної політики протидії хабарництву слід здійснювати одночасно в наступних напрямках: модернізації законодавства, стимулювання правомірної поведінки та відповідної правової освіти. При цьому заходи протидії хабарництву слід спрямувати на ускладнення вчинення актів хабарництва як форми порушення академічної доброчесності та зниження вигід від таких діянь.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність залежить від усіх учасників освітнього процесу // Офіційний сайт освітнього омбудсмена. URL: <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu/2021/04/30/>
2. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Костенко О. М. Модернізація протидії корупційній злочинності у світлі концепції «активної юстиції». Правова політика української держави: міжнар. наук.-практ. конф., 19-20 лютого 2020 р.: тези допов. Т. 1. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний ун-т ім. В. Стефаника, 2020. С. 32–36.

Шийка Ю. І.,
*канд. пед. наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики,
Національний університет «Львівська політехніка»*

Бехта-Гаманчук М. П.,
*канд. філол. наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики,
Національний університет «Львівська політехніка»*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Академічна доброчесність — це відданість таким п'яти фундаментальним цінностям як чесність (honesty), довіра (trust), справедливість (fairness), повага (respect), відповідальність (responsibility), а також відвага відстоювати ці цінності та боротися за них (accountability). Окреслення цінностей є стартовим елементом, який має бути доповнений розвиненим інструментарієм їх культивування, стратегіями виховання, заохочення дотримання та санкцій за їх порушення у повсякденній практиці [1, с. 199; 2, с. 16].

Моральні та етичні принципи професійної діяльності та спілкування академічної спільноти Національного університету «Львівська політехніка» закріплені в «Положенні про академічну доброчесність Національного університету «Львівська політехніка» [3]. Це положення розроблене на основі Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права» та інших нормативно-правових актів чинного законодавства України та нормативних актів університету. Положення спрямоване на дотримання високих професійних стандартів в усіх сферах діяльності університету, утвердження академічних чеснот та запобігання порушення академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти університеті передбачає: 1) дотримання норм Конституції, чинного законодавства України в сфері вищої освіти й нормативних

актів НУ «Львівська політехніка»; 2) уникнення дій на основі приватного інтересу та конфлікту інтересів, використання в освітній діяльності лише перевірених джерел інформації та сумлінне посилення на них; 3) взаємоповагу всіх учасників освітнього процесу й академічної спільноти незалежно від віку, статі, стану здоров'я, громадянства, національності, віросповідання, соціального стану та інших ознак; 4) виключення з практики проявів хабарництва та отримання будь-яких переваг; 5) відповідальність за порушення академічної доброчесності; 6) об'єктивне оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти, застосування інноваційних педагогічних технологій, нерозголошення конфіденційної інформації; 7) уникнення фальсифікування або фабрикування інформації, наукових результатів (у курсовій, дипломній, дисертаційній роботах) [3].

Принципи академічної доброчесності в Національному університеті «Львівська політехніка»: верховенство права, законність і справедливість, толерантність наукової сумлінності, професіоналізм і відповідальність, партнерство і взаємоповага, довіра, відкритість і прозорість. Як бачимо, моральні норми академічної спільноти Університету збігаються з фундаментальними цінностями, а також підтримуються інституційними принципами та практиками. Це, у свою чергу, зміцнює академічну доброчесність.

На рівні університету дотримання засад академічної чесності має стати частиною чіткої інституційної політики, підкріпленої бажанням та рішучістю запровадження нової моделі і принципів академічної взаємодії [1, с. 39]. Саме тому академічна спільнота Національного університету «Львівська політехніка» плідно працює над дотриманням цих засад та усуненням академічної недоброчесності.

На кафедрі прикладної лінгвістики Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій Національного університету «Львівська політехніка» перевірку магістерських кваліфікаційних робіт здійснює відповідальна особа за допомогою регламентованого відповідним наказом Інтернет-сервісу StrikePlagiarism (<http://strikeplagiarism.com>). За потреби науковий керівник може здійснити

додаткову перевірку за допомогою інших доступних систем. Перевірка робіт здійснюється на основі внутрішньої бази документів університету, синхронізованої з репозитарієм кваліфікаційних робіт студентів та відкритих Інтернет-ресурсів. Даний ресурс дозволяє виявити будь-які спроби обманювання сервісів перевірки на академічний плагіат, зокрема позначає спроби заміни текстових символів на візуально ідентичні зображення, заміни окремих букв одного алфавіту на аналогічні за написанням букви іншого алфавіту тощо.

Після перевірки тексту кваліфікаційної роботи, його оригінальність може бути оцінена наступними рівнями:

- «допустимий», якщо показник оригінальності становить від 70% до 100%. У такому випадку, робота може бути допущена до захисту;
- «низький», якщо показник оригінальності становить від 40% до 69%. У такому випадку, студенту необхідно перевірити та виправити посилання, а роботу потрібно переробити та повторно перевірити на плагіат;
- «незадовільний», якщо показник оригінальності становить менше 40%. В такому випадку, робота відхиляється і не розглядається згідно з Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційних комісій Національного університету «Львівська політехніка».

Перша обов'язкова перевірка магістерської роботи відбувається на безоплатній основі, повторна – на комерційній основі на підставі заяви студента. Фактичні показники відсотків, які визначають рівні оригінальності кваліфікаційної роботи встановлюються для кожної спеціальності окремо на підставі рішення випускової кафедри і повинні бути не меншими за значення типового рівня оригінальності. На кафедрі прикладної лінгвістики мінімальний рівень оригінальності становить 70%, позаяк береться до уваги значне використання цитат з художніх творів, промов, статей тощо, на базі яких проводилися дослідження.

Отже, академічна доброчесність є невід'ємною частиною наукового середовища та сприяє підтримці високих професійних стандартів. Вона ґрунтується

на таких цінностях, як чесність, довіра, справедливість, повага та відповідальність, і потребує активності та боротьби за їх збереження. Університети встановлюють норми та принципи академічної доброчесності, що доповнюються вихованням та санкціями за порушення цих принципів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
2. Фундаментальні цінності академічної доброчесності.
URL:<https://drive.google.com/drive/folders/1TUxvZ97oMggCMCixKYkhWEtwN7DuKxJ1>.
3. Положення про академічну доброчесність у Національному університеті «Львівська політехніка». Режим доступу:
<https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/1553/178-10vid08092017-2-9.pdf?fbclid=IwAR0QJMhD4FJZ1ZFPFcObPCWqxdBWVqZ5VCEjeCyecQUKVciiRS0rnA-LBpg>.

Шинкаренко Т. В.,
канд. мед.наук, доцент кафедри патологічної
анатомії, судової медицини та патологічної фізіології,
Дніпровський державний медичний університет

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДОДАТКОВИЙ ВИКЛИК АКАДЕМІЧНИЙ ТА НАУКОВИЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Коронавірусна криза (2020-2022) обмежила можливості системи освіти та науки, але також спричинила пришвидшення зсуву в напрямку цифровізації, з інтенсивними інвестиціями у розвиток штучного інтелекту (ШІ) і численними дослідженнями цієї сфери [1]. Значна кількість здобувачів освіти використовують ChatGPT або інші системи ШІ для здобуття знань, наприклад, замість того, щоб ставити сотні питань викладачу, можна пояснити складні теоретичні та практичні питання ШІ і отримати часто більш кваліфіковану відповідь, що базується на вивченні великої бази текстів. Також ШІ здатний досить таки точно оцінювати роботи здобувачів (кореляція з експертною оцінкою більше 80%). Переклад текстів іншими мовами збільшує доступність інформація для здобувачів і залишає без роботи членів дослідницьких груп, відповідальних за публікацію нерідною для групи мовою (часто англійською) [2]. На жаль, крім позитивного впливу ШІ ставить перед системою нові виклики, серед яких основним є збільшення поширеності деяких видів академічної недоброчесності, які нам ще потрібно подолати.

На етапі поточних усних або письмових відповідей ШІ не представляє значних додаткових проблем у порівнянні з пошуковими системами (які самі по собі вже володіють значною кількістю ознак ШІ). Обмеження доступу до мобільних пристроїв цілком достатньо, щоб не допустити порушень, крім ситуацій, коли відповіді надаються дистанційно (наприклад, через російсько-українську війну). При онлайн-форматі навчання або онлайн-іспитах потрібно враховувати наявність вільного доступу до ШІ, надавати перевагу усним відповідям, але в той же час

відмовитися від письмових робіт неможливо, тому що розвиток письмових навичок є одним з компонентів загальних і спеціальних компетентностей, потрібних випускнику. Одним з варіантів вирішення проблеми поточного контролю є змішана (blended) форма здобуття освіти, коли навчальна установа намагається знайти баланс: здешевлює освіту та покладає більшу частину відповідальності про безпеку на самих студентів (в Україні під час війни) за рахунок самостійної роботи та онлайн-компонента, а також забезпечує якість за допомогою контролю та відпрацювання практичних навичок face-to-face. При такій формі організації навчального процесу студенти отримують достатню зовнішню мотивацію до пізнавальної діяльності.

В той же час більшість підсумкових і кваліфікаційних робіт традиційно є письмовими з або без усного захисту. Звісно, усні або навіть письмові оцінювання такої роботи дозволяють певним чином обмежити можливості для зловживань, бо здобувач може гіпотетично бути відсіяним, але не за порушення кодексів академічної доброчесності, а через недостатній рівень володіння матеріалом. Також при впровадженні в практичну діяльність у різних сферах інструментів ШІ, може постати питання доцільності його обмеження на освітньому етапі. На мою думку, навіть якщо певні частини практичної діяльності є ШІ-асистованими, це не означає, що спеціалісти не повинні мати навичок самостійного виконання такої роботи для розуміння її специфіки і оволодіння мовними навичками на достатньо високому рівні. Проводяться дослідження програм, що дозволяють визначити чи є текст згенерований ШІ, однак, вони показують певний відсоток хибно позитивних (більше 5%) та хибно негативних (біля 70%) результатів, що явно не дозволяє використовувати ці інструменти для судження про автора роботи [3], тому що призводить до обґрунтованого побоювання студентів, що університети, які встановлюють повну заборону на залучення ШІ для написання студентських робіт, можуть таврувати їх власноруч написані тексти. В таких випадках чесні студенти вимушені доводити свою доброчесність шляхом показу попередніх версій поданих

творів, доводити помилковість програмного забезпечення, що обіцяє виявляти фрагменти створені ШІ.

Деякі автори наукових публікацій вказують ChatGPT в якості співавторів, проте частина видавництв заборонила використання ШІ при написанні наукових публікацій. Використання ШІ для створення анотацій або висновків статей стало доволі поширеним явищем і є певний досвід виявлення анотацій створених ChatGPT за допомогою ШІ Grammarly [4], при чому формально при цьому не порушуються правила академічної доброчесності, тому що основою таких текстів є власний матеріал автора [5]. Повне написання статей, однак, є часто не тільки проблемою доброчесності, але й часто відвертою фальсифікацією наукової роботи, бо ШІ часто підсилює наукові тексти відвертими галюцинаціями [6]. Особливо дивно, що ChatGPT часто вказує джерела, яких потім не вдається знайти, в той же час це дуже цікавий інструмент переформатування списку літератури у потрібний стиль.

ШІ обіцяє багато переваг особистості та суспільству в цілому, але важливо нівелювати негативний вплив, який він може мати на систему освіти і науки та інші сфери життєдіяльності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Vinod, D. N., & Prabakaran, S. R. S. COVID-19-The Role of Artificial Intelligence, Machine Learning, and Deep Learning: A Newfangled. *Archives of Computational Methods in Engineering*. 2023. pp. 1-16.
2. Baidoo-Anu, D., & Owusu Ansah, L. Education in the era of generative artificial intelligence (AI): Understanding the potential benefits of ChatGPT in promoting teaching and learning. Available at SSRN 4337484.
3. Pegoraro, A., Kumari, K., Fereidooni, H., & Sadeghi, A. R. To ChatGPT, or not to ChatGPT: That is the question! arXiv preprint arXiv:2304.01487.
4. Levin, G., Meyer, R., Kadoch, E., & Brezinov, Y. Identifying ChatGPT-written OBGYN abstracts using a simple tool. *American Journal of Obstetrics & Gynecology MFM*. 2023. Vol. 5, № 6.

5. Currie, G. M. Academic integrity and artificial intelligence: is ChatGPT hype, hero or heresy? *Seminars in Nuclear Medicine*. 2023.

6. Mijwil, M. M., Hiran, K. K., Doshi, R., Dadhich, M., Al-Mistarehi, A. H., & Bala, I. ChatGPT and the Future of Academic Integrity in the Artificial Intelligence Era: A New Frontier. *Al-Salam Journal for Engineering and Technology*. 2023. Vol. 2, № 2. pp. 116-127.

ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ-СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ

Організатори Стажування не гарантують, що вебсторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. Організатори Стажування не несуть відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли Організатори Стажування були поінформовані про можливість таких збитків.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Організатори Стажування не здійснюють і не можуть здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несуть відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, Організатори Стажування має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію.